

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร เพื่อจัดการเรียนรู้ใน
ชุมชนบ้านแสอไธ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

จัดทำโดย

นายที เรื่องชาญ และคณะ

สนับสนุนโดย : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร เพื่อจัดการเรียนรู้ใน
ชุมชนบ้านแสอไธ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

นักวิจัยชุมชน

1.นายที	เรื่องชาญ	หัวหน้าโครงการ
2.นางสุภิญ	แซ่ตั้ง	นักวิจัย
3.เด็กชายอลงกรณ์	เรื่องสุข	นักวิจัย
4.เด็กชายสตัยา	อาจเก่ง	นักวิจัย
5.นายพอน	เหมาะสมดี	นักวิจัย
6.เด็กชายธีระวัฒน์	ชินประโคน	นักวิจัย
7.เด็กชายพิภพ	เหมาะสมดี	นักวิจัย
8.เด็กหญิงสุวรรณา	เรื่องชาญ	นักวิจัย
9.นางสาวสุภารัตน์	เรื่องชาญ	นักวิจัย
10.นางสาวกนกวรรณ	เรื่องชาญ	นักวิจัย
11.นายคำพอ	เรื่องสุข	นักวิจัย
12.นางเพ็ญ	อาจเก่ง	นักวิจัย
13.นางสาวจำรัส	เรื่องชาญ	นักวิจัย
14.นายกำพล	เรื่องสุข	นักวิจัย

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

1.พระมหาวีระ	กิตติวรรณโน	ที่ปรึกษา
2.นายจำลอง	จะมั่วดี ผู้อำนวยการ	ที่ปรึกษา
3.นายอุดม	หวังทางมี	ที่ปรึกษา

คำนำ

จากการที่ทางทีมงานคณะ 11 เพชรเสียงพิณมีการรวมตัวกันเป็นเวลาหลายปีโดยตำบลทุ่งมนมีหลายหมู่บ้านทั้งหมด 11 หมู่บ้านทางหัวหน้าวง ซึ่งมองเห็นถึงความสำคัญของคนในตำบลในการตั้งชื่อจึงรวมทั้ง 11 หมู่บ้านรวมกันจึงได้ชื่อว่า 11 เพชรเสียงพิณ เพชร หมายถึง ความแข็งแกร่ง พิณ คือ ความถนัดของหัวหน้าวงในการเล่น การเล่นทุกครั้งมักใช้พิณในการนำสายการเล่นและตามด้วยเครื่องดนตรีชนิดต่างๆตาม เมื่อมีงานต่างๆในชุมชนไม่ว่าจะเป็นงานศพ งานมงคล งานแต่ง งานบวช งานเทศกาลต่างๆก็จะมีคนมาว่าจ้างเมื่อก่อนการเล่นก็จะไปกันแบบเจียบๆพอถึงช่วงเดือนกรกฎาคมปี พ.ศ.2552 ทางหน่วยงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้มีการอนุมัติงบประมาณในการศึกษาองค์ความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสร์โอ เพื่อจัดการเรียนรู้ในชุมชนบ้านแสร์โอทำให้คณะกลองยาว 11 เพชรเสียงพิณมีหน้ามีตาทำให้คนในชุมชนได้รู้จักมากขึ้นโดยการประสานงานของ คุณกลาง อภินันท์ บุญทอน คุณบอย เชษฐา สง่าพันธ์ น้องต่าย ดารารัตน์ กันทวงศ์ เป็นผู้ประสานงานวิจัยตลอดมา ฉะนั้นจึงขอขอบคุณทั้งสามท่านในโอกาสนี้ และทางหน่วยงานสนับสนุนการวิจัย(สกว.)กองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ได้อนุมัติงบประมาณในการศึกษาวิจัยองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร

ปัจจุบันทางในการดำเนินโครงการศึกษาองค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสร์โอ ได้จัดทำโครงการวิจัยเป็นที่เรียบร้อย และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และทางชุมชนก็ขอแสดงความขอบคุณให้กับหน่วยงานและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนมา ณ โอกาสนี้

คณะวิจัยบ้านแสร์โอ

2554

บทคัดย่อ

รายงานโครงการวิจัยท้องถิ่นในชื่อโครงการ การศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร เพื่อจัดการเรียนรู้ในชุมชนบ้านแสอ ตำบลทุ่งมน อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดย นายที เรืองชาญ เป็นหัวหน้าโครงการ และคณะทีมงานร่วมดำเนินโครงการซึ่งเป็นนักวิจัยชุมชนบ้านแสอ โดยวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอ 2) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอ 3) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านเขมรในชุมชนบ้านแสอ 4) เพื่อศึกษาคุณค่าและความหมายของวัฒนธรรมพื้นบ้านแบบเขมร มีโจทย์ในการวิจัยคือวิจัย โจทย์วิจัยหลัก 1) องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอมีอะไรบ้างที่จะนำมาจัดการเรียนรู้ในชุมชนได้ โจทย์วิจัยรอง 1) องค์ความรู้เรื่องเรื่องดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอมีอะไรบ้าง 2) ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนแสอ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านเขมรเป็นอย่างไร 3) จะนำเอาองค์ความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านมาจัดการเรียนรู้และจัดการชุมชนได้อย่างไร มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี 6 เดือน (1 กรกฎาคม 2552 ถึง เดือนธันวาคม 2553) ขอบเขตพื้นที่การศึกษา ชุมชนบ้านแสอ ตำบลทุ่งมน อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ จากการศึกษาวิจัยพบว่า วงดนตรีพื้นบ้านแสอเป็นวงดนตรีที่มีการพัฒนาประยุกต์การเล่นที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเอง และเป็นการกำเนิดขึ้นมาของวงดนตรีที่สามารถรับใช้ชุมชนท้องถิ่นของตนเอง และยังสร้างคุณค่าความหมาย หลายด้าน ทั้งด้านวัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจ การศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาพัฒนารวบรวมเป็นองค์ความรู้สู่การถ่ายทอดให้กับชุมชน โดยในแนวทางการพัฒนาจากการวิจัยนั้น ทางชุมชนบ้านแสอได้มีแนวทางในการ ร่างหลักสูตรการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน ทุ่งมล ริมราชานุสรณ์ ตำบลทุ่งมน อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ และได้จัดทำกระบวนการทดลองหลักสูตรการเรียนรู้ เรื่องดนตรีพื้นบ้านแสอ โดยให้ทีมนักวิจัยบ้านแสอเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นเด็กนักเรียนได้เรียนรู้และสนใจเรื่องดนตรี โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้ องค์ความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านควบคู่กับการปฏิบัติการ เช่น มีกระบวนการสอนการทำเครื่องดนตรีจากทีมนักวิจัยชุมชนโดยจะใช้วัสดุที่หาง่ายและมีอยู่ในชุมชน

ผลจากการดำเนินการวิจัยทำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของดนตรีพื้นบ้านและรวบรวมเป็นองค์ความรู้ทั้งเป็นเอกสาร และพัฒนาเป็นสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชน และมีการจัดตั้งคณะจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 22 ท่าน ที่มาจากทีมนักวิจัยในชุมชนร่วมกับทางอาจารย์โรงเรียน ทุ่งมล ริมราชานุสรณ์ เพื่อเป็นการพัฒนาร่วมกันในการร่างหลักสูตรท้องถิ่นให้บรรจุอยู่ในโรงเรียนตามแผนการดำเนินการต่อไป

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทคัดย่อ	
บทที่ 1 บทนำ	1-4
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
สรุปย่อโครงการ	2
บทที่ 2 บริบทชุมชน	5-14
บริบทด้านประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านแสรโอ	5
บริบทชุมชน	7
แนวความคิดชุมชนกับปัญหาการวิจัย	11
สรุปแนวคิดชุมชนกับงานวิจัย	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	15-23
ขอบเขตการวิจัย	15
กระบวนการวิจัย	15
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	22
การวิเคราะห์ข้อมูล	22
บทที่ 4 ผลการวิจัย	24-53
พัฒนาการและความสำคัญในดนตรีพื้นบ้านกับชุมชนบ้านแสรโอ	24
องค์ความรู้ในเรื่องดนตรีพื้นบ้านแสรโอ	28
ประโยชน์และคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านแสรโอ	41
บทเรียนที่ได้จากพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านแสรโอและพื้นที่ใกล้เคียง	43
แนวทางการพัฒนาด้านดนตรีบ้านแสรโอ	44
ผลของการพัฒนา	50
บทเรียนจากการวิจัยในด้านต่างๆ	50
ข้อเสนอต่อการวิจัย	51
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	52-54
สรุปผลการศึกษาวิจัย	52

บทเรียนจากการวิจัยในด้านต่างๆ	53
ปัญหาอุปสรรคการวิจัย	54
ข้อเสนอแนะต่อชุมชนกับนโยบายและการจัดการในอนาคต	54
ภาคผนวก	55-68
กิจกรรมการวิจัย	58
ทำเนียบนักวิจัย	67

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุมชนบ้านแสรโธ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนขนาดเล็กที่มีจุดเด่นด้านวัฒนธรรมการละเล่นดนตรีพื้นบ้านเขมรสืบทอดมายาวนาน และยังมีผู้รู้ด้านดนตรีพื้นบ้านเขมรอยู่หลายท่าน ในอดีตวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีมีความสำคัญอย่างมากไม่ว่าจะเป็นงานรื่นเริงต่างๆ เพื่อสร้างความสนุกสนาน งานดนตรีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ หรืองานศพจะมีการนำเอาวัฒนธรรมดนตรีไปละเล่นเพื่อให้กำลังใจผู้ที่เป็นเจ้าภาพและแขกที่มาร่วมงาน ในแต่ละงานเครื่องดนตรีที่นำมาเล่นหรือลายที่เล่นก็จะแตกต่างกันและความหมายก็จะต่างกันไปตามลักษณะของงาน

ปัจจุบันนี้ชุมชนบ้านแสรโธก็มีวงกองยาวชื่อ “วง 11 เพชรเสียดพิณ” ลักษณะการเล่นจะมีลักษณะแปลกใหม่ขึ้นตามกระแสทั่วไป ไม่ได้เล่นจำเพาะเจาะจงว่าจะเล่นลายในอดีตเพราะปัจจุบันชุมชนมีความหลากหลายขึ้นรวมทั้งลักษณะของ ชนชาติพันธุ์ทั้งลาว เขมร กูย ความแตกต่างด้านวัฒนธรรมก็จะมี เช่น ถ้าเป็นอีสานก็จะเป็นโปงลางเครื่องดนตรีจะประกอบไปด้วย กลองยาว พิณ แคน ฉิ่ง ฉาบ โปงลาง การละเล่นจะเล่นในงานรื่นเริง เช่นงานแต่ง งานบวช เขมรก็จะเป็นกันตรึม ส่วยก็จะเป็นกล่อมอง เครื่องดนตรีก็จะแตกต่างกันไป และได้ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเล่น ทั้งตีกลอง ดัดพิณ เล่นซอ ฯลฯ ในปัจจุบันนี้วงกองยาวที่มีในชุมชน ก็จะมีคนหลายรุ่นมาร่วมกันในวง และในชุมชนเองก็มีผู้รู้อีกมากมายที่เล่นเครื่องดนตรีแบบเขมรได้ แต่ชุมชนบ้านแสรโธก็ยังไม่เคยเก็บข้อมูลเรื่องเครื่องดนตรีพื้นบ้าน และไม่มีกระบวนการในถ่ายทอดการเล่นดนตรีพื้นบ้านที่เป็นจริงเป็นจัง หากจะเป็นเพียงแต่ว่าใครสนใจก็มาร่ำเรียนเอง ปัจจุบันนี้เด็กรุ่นหลังในชุมชนหายากแล้วที่จะมีคนเล่นดนตรีพื้นบ้านได้ ส่วนใหญ่ก็จะเล่นเครื่องดนตรีที่มีอยู่ทั่วไป

ชุมชนบ้านแสรโธจึงอยากศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร เพื่ออนุรักษ์และทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ทั้งด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของชุมชน และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านเขมร ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านร่วมกันในชุมชนและการใช้วัฒนธรรมดนตรีในการจัดการชุมชนอยู่ร่วมกัน ทั้งเด็กเยาวชนทั้งผู้ใหญ่ในชุมชนดนตรีที่เล่นร่วมกันแล้วจะสามารถใช้สื่อตัวนี้ในการสื่อสารการทำความสมควรสามัคคีกันของคนในชุมชนนี้ได้อย่างไร และเพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนและสามารถที่จะสืบทอดการประดิษฐ์เครื่องดนตรีของชุมชนที่มีอยู่ หรือที่หายไปขึ้นมาในชุมชน และเป็นการสืบทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อเกิดความยั่งยืนในชุมชนต่อไป

1.2 สรุปย่อโครงการ โครงการ การศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร เพื่อจัดการเรียนรู้ในชุมชนบ้านแสอ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

1.2.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอ
- 2) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอ
- 3) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านเขมรในชุมชนบ้านแสอ
- 4) เพื่อศึกษาคุณค่าและความหมายของวัฒนธรรมพื้นบ้านแบบเขมร

1.2.2 วิทยุวิจัย

1) วิทยุวิจัยหลัก องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอมีอะไรบ้างที่จะนำมาจัดการเรียนรู้ในชุมชนได้

วิทยุวิจัยรอง

- 1) องค์ความรู้เรื่องเรื่องดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอมีอะไรบ้าง
- 2) ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนแสอและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านเขมรเป็นอย่างไร
- 3) จะนำเอาองค์ความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านมาจัดการเรียนรู้และจัดการชุมชนได้อย่างไร

1.2.3 ขอบเขตการศึกษา

1) ขอบเขตเนื้อหา

- 1) ความเป็นมาของดนตรีพื้นบ้าน
- 2) เครื่องดนตรีพื้นบ้านทุกชนิด
- 3) การจัดทำดนตรีพื้นบ้านเขมร
- 4) การถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้านเขมร
- 5) วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้าน
- 6) การจัดการเรียนรู้ในชุมชน
- 7) คุณค่าและความหมายของวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร

2) ขอบเขตพื้นที่ ชุมชนบ้านแสอ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

3) ขอบเขตกลุ่มคน ผู้รู้ในชุมชน แกนนำกลุ่ม แกนนำชุมชน ครู อาจารย์ กลุ่มเด็ก เยาวชน ตัวแทนจากชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่เป้าหมาย

4) ขอบเขตระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน

1.2.4 ขั้นตอนและวิธีการศึกษาวิจัย

1) ขั้นตอนการเตรียมการ

- 1) การประชุมทีมวิจัย เช่น การทบทวนโครงการและวางแผนปฏิบัติการ
- 2) การประชุมเพื่อชี้แจงข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล
- 3) การอบรมนักวิจัย เช่น อบรมนักวิจัย ทักษะการทำวิจัยให้กับนักวิจัยท้องถิ่น
- 4) ศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานชุมชนแออัดศึกษาและจัดทำแผนที่วัฒนธรรมชุมชนแออัดและแผนที่ทรัพยากร
- 5) ศึกษาองค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแออัด
ความเป็นมาของดนตรีพื้นบ้าน/ดนตรีพื้นบ้านมีอะไรบ้าง/กระบวนการจัดทำดนตรีพื้นบ้าน/ลายการเล่นแบบดนตรีแบบเขมร/การถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้าน
- 6) ศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้าน
ประเพณี 12 เดือน/วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้าน
- 7) วิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล
- 8) จัดทำแผนปฏิบัติการ
- 9) สรุปและนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน
- 10) นักวิจัยประชุมจัดทำรายงานความก้าวหน้า 9 เดือน
- 11) ปฏิบัติการตามแผน
ปฏิบัติการจัดทำดนตรีพื้นบ้าน/จัดการเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้าน/จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้
- 12) สรุปผลการปฏิบัติการ
- 13) การสรุปผลการศึกษาและบทเรียนที่ได้จากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- 14) การเขียนรายงานร่างความก้าวหน้า
- 15) การเขียนรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์

2) กิจกรรมหลักในการวิจัย

- 1) กิจกรรมประชุมทีมวิจัยและออกแบบเครื่องมือการวิจัย
- 2) กิจกรรมทำความเข้าใจกับชุมชนเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย
- 3) กิจกรรมจัดทำแผนที่วัฒนธรรมชุมชนแออัดและแผนที่ทรัพยากร
- 4) กิจกรรมศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานชุมชนแออัด
- 5) กิจกรรมศึกษาองค์ความรู้เรื่องความเป็นมาของวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแออัด
- 6) กิจกรรมศึกษาองค์ความรู้เรื่องชนิดของดนตรีพื้นบ้าน และลายการเล่นดนตรีพื้นบ้านเขมร
- 7) กิจกรรมศึกษาองค์ความรู้เรื่อง กระบวนการจัดทำดนตรีพื้นบ้านเขมร
- 8) กิจกรรมศึกษาองค์ความรู้เรื่อง การถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้านเขมร

- 9) กิจกรรมศึกษาวัฒนธรรม ประเพณี 12 เดือนและศึกษาวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้าน
 - 10) กิจกรรมวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล
 - 11) กิจกรรมจัดทำแผนปฏิบัติการ
 - 12) กิจกรรมสรุปและนำเสนอข้อมูลกับชุมชน
 - 13) กิจกรรมประชุมจัดทำรายงานความก้าวหน้า 9 เดือน
 - 14) ปฏิบัติการตามแผน
- ปฏิบัติการจัดทำดนตรีพื้นบ้าน/จัดการเรียนรู้เรื่องและสอนการเล่นดนตรีพื้นบ้าน/จัดทำหลักสูตรการเรียนรู้
- 15) กิจกรรมสรุปผลการปฏิบัติการ
 - 16) กิจกรรมสรุปผลการศึกษาและบทเรียนที่ได้จากกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
 - 17) กิจกรรมการเขียนร่างรายงานความก้าวหน้า
 - 18) การเขียนรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์

1.2.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เกิดองค์ความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านเขมรในชุมชนบ้านปันรำว
- 2) เกิดข้อมูลชุดประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านเขมร
- 3) เกิดกระบวนการเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านเขมร ในชุมชนปันรำวแสรโอ
- 4) ชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของดนตรีพื้นบ้าน และคุณค่าในภูมิปัญญาของตนเอง
- 5) เกิดการพัฒนาศักยภาพของผู้รู้เพื่อสามารถถ่ายทอดความรู้สู่เด็กและเยาวชน
- 6) เกิดชุดความรู้ข้อมูลเรื่องดนตรีพื้นบ้านของชุมชน

บทที่ 2

บริบทชุมชน

2.1 บริบทด้านประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านแสอ

การตั้งถิ่นฐานของคนในชุมชนบ้านแสอเริ่มมาจากสายตระกูล ที่สืบทอดมาประมาณ 6-7 ชั่วอายุคนเป็นอย่างน้อยและมีความสัมพันธ์กับชื่อที่โคกต่างๆ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์บ้านทุ่งมน การกระจายแยกตัวของการตั้งหมู่บ้านใหม่ ตามความเชื่อของตนบ้านทุ่งมนตะวันตกของพื้นที่บางส่วนนั้น เชื่อกันว่าต้นตระกูลของตัวเองสืบเชื้อสายมาจากยายจูก ตาสู้ โดยเฉพาะสาย ตระกูล เรื่องชาญ เงินเก่า แผลงดี ทองกระจาย ฯลฯ

มีเรื่องเล่าสืบทอดกันมาตามสายบรรพบุรุษมาว่า ยายจูกเป็นเศรษฐี เป็นผู้ที่ร่ำรวยที่สุด เมื่อตอนเด็กๆ อพยพมาจากเวียงจันทร์เดินทางมากับพ่อและตัวเองก็อาศัยอยู่กับคนหมู่บ้าน ทุ่งมนตะวันตกซึ่งมีอยู่ก่อนแล้ว เมื่อสมัยเป็นเด็กยายจูกหลังจากได้อาศัยคนบ้านทุ่งมน มีเหตุการณ์ล้างเผ่าพันธุ์กันขึ้นคือ มีการใช้คำถามว่า “อันเต” คือถามว่าเป็นใครถ้าพูดไม่ชัดเป็นภาษาเขมรก็จะฆ่าทิ้ง จะต้องพูดคำว่า “อันเตอ” เหตุการณ์นี้เจ้าของบ้านที่ยายจูกอาศัยอยู่ด้วยเอาไปซ่อนในตระกร้าใบหม่อน คว้าไว้จึงรอดพ้นจากวิกฤตครั้งนั้นมาได้ พอโตขึ้นมาก็ได้แต่งงานกับตาสู้ ซึ่งเป็นคนบ้านทุ่งมนตะวันตกนั่นเอง ด้วยความเป็นน่านับหน้าถือตาของชุมชนด้วยเป็นเศรษฐี สมัยหนึ่งมีการเก็บภาษี (ส่วย) จากรัฐแก่ทางราชการบ้านที่ไม่มีเงินส่งแก่รัฐก็จะมายืมยายจูก ถ้าไม่มีเงินคืนให้ชาวบ้านก็จะส่งตัวแทนคนในบ้าน 1 คนมาเป็นแรงงานชดใช้ บางครั้งก็ยกมาทั้งครอบครัว ในรายที่มายุ่งด้วยทั้งครอบครัวต่อมายายจูกก็ยกที่ดินให้เป็นที่ทำกิน ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีการทรมาน กดขี่ แต่อย่างใดแก่คนที่มาใช้แรงงานใช้หนี้

สิ่งที่แสดงฐานะว่ายายจูกเป็นเศรษฐีร่ำรวยของชุมชนอย่างหนึ่ง คือสัตว์เลี้ยงจำพวก วัว ควาย จำนวนมาก เชื่อกันว่ายายจูกมีวัวประมาณ 300-500 ตัว มีวิธีการเลี้ยงย้ายคอกบ่อย ๆ และมีการบุกเบิกที่ดินทำกินไปด้วยจึงทำให้แกมีที่ดินในการครอบครองมาก จนตกมาถึงทายาทรุ่นต่างๆ จนถึงปัจจุบัน การย้ายคอกวัว ควายบ่อย ๆ นี้เองก็เกิดเป็นองค์ความรู้ที่ตกมาจนถึงสมัยปัจจุบัน คือเวลาเคลื่อนย้ายวัว ไปที่แห่งใหม่ คอกวัว ควายที่ลื้อมรั้วไว้ก็จะทำการเพาะปลูกพืช ประเภท เผือก มันเทศ ข้าวโพด ฝ้ายที่ใช้ในการทำเครื่องนุ่งห่ม ทำไร่ยาสูบ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเอาไว้ด้วย

จากการสัมภาษณ์พบว่า ทายาท ยายจูก ก็ได้กระจายไปตั้งหลักแหล่งหมู่บ้าน ใหม่ๆ เนื่องจากหมู่บ้านทุ่งมนเริ่มแออัด และทำเลภูมิประเทศน่าจะดีกว่าเดิม เช่น สาย “เรื่องชาญ” ซึ่งบางส่วนได้โยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ “บ้านแสอ” ในปัจจุบัน

ปี 2376 มีคุณพ่อมิ่ง เรื่องชาญและหลวงปู่คงเข้ามาอาศัยอยู่ที่วัดปทุมทอง โดยหลวงปู่คงและคุณปู่มิ่ง ลูกศิษย์อพยพมาจากประเทศกัมพูชา ในสมัยก่อนประเทศกัมพูชามีโรคพยุ (โรคห่าเป็นโรคที่เป็นแล้วท้องร่วง อาเจียน หากอาการหนักจะทำให้ตาย) ในอดีตการย้ายถิ่นฐานจะไม่ใช้เรื่องที่ดินน้อยแต่เกิดจาก

เรื่องผีสิงหรือโรคต่างๆ จึงพากันอพยพมาอยู่ที่ฝั่งไทย ก่อนหน้านี้ย้ายมาอยู่ที่บ้านตาเดาะ และต่อมาได้ย้ายมาบวชกับหลวงปู่คงที่วัดปทุมทองป่าไร่ที่สว่างอารมณ์

ยายจุกซึ่งเป็นคุณยายทวดของคุณยายสาย มีลูกสาวชื่อว่าคุณยายไอซึ่งชาวบ้านบอกว่าเป็นบ้าสติไม่ตรัสษาที่ไหนก็ไม่หายเลยพาไปปรึกษากับหลวงปู่คงที่วัดปทุมทอง และหลวงปู่คงก็ได้รับการเจิมหายเป็นปกติ ชาวบ้านเชื่อกันว่าท่านมีคาถาอาคมดีสามารถรักษาคนที่เจ็บไข้ได้ป่วย หายทุกรายรวมทั้งยายไอเมื่อรักษายายไอหายแล้วหลวงปู่คงก็ให้แต่งงานกับคุณป๋มึง ได้สึกออกมาจากพระแล้วได้แต่งงานกับยายไอมีลูก 6 คนมีชาย 3 มีหญิง 3 คน ช่วงนั้นคุณป๋มึงกับยายไอยากจนมากมีการตีเหล็ก เมาถ่านทำเป็นแถบเงินแปรงเงินเหรียญ ทำกระดิ่ง เพื่อแลกข้าวกิน ต่อมายายไอได้เสียชีวิตลงด้วยโรคผิวดำแดง

ปี 2493 การทำเกษตรส่วนใหญ่จะนำท่วมและปลูกผักสวนครัวไม่ได้ตอนนั้นอยู่ที่แสร์โอเก่าและอพยพมาที่โคกเกรียงโดยมีตามึงกับยายอมตาคลึกับยายลัดซึ่งเป็นพ่อแม่ของยายสาย ยายสังข์ ยายเชื่อย ยายสด นายคลอน ตอนนั้นยายสาย ตาคลึได้ พาหลวงปู่ดินมาเข้าทรงและทำพิธีกรรมและได้ทำทางทิศเหนือจรดใต้ให้กับแก้เคล็ดตามที่หลวงปู่ดินที่โคกเกรียงต่อมาก็เรียกแสร์โอเหมือนเดิม เพราะแปลตามภาษาพูดคือเป็นหมู่บ้านที่ติดกับที่นาและลำน้ำมีความอุดมสมบูรณ์มากมีการทำไร่ทำนา ปลูกผักทำสวน ผักมี งาม มีมัน มียาสูบ กระเทียม และตาคลึเคยได้รับรางวัลจากอำเภอในเรื่องของการเกษตร ตอนนั้นมีคนอาศัยอยู่ประมาณ 2 ครอบครัวและต่อมา 2 ปีก็มีคนอพยพมาจากบ้านทุ่งมนเพิ่มขึ้นเป็น 5 หลังคาเรือนโดยการจับจองที่ดิน

อดีตชุมชนบ้านแสร์โออยู่กันแบบพี่น้องพึ่งพาอาศัยกัน การจับจองที่ดินโดยการใช้ดินมากองและเอาไม้มาปักกั้นบอกการเป็นเจ้าของแล้วคนอื่นมาที่หลังก็รับรู้ว่ามีเจ้าของ ต้องไปจับจองที่อื่น การเลือกผู้นำโดยการคัดเลือกกันเองโดยการพูดคุยและทำความเข้าใจว่าใครมีความเหมาะสมในการมาเป็นผู้นำและเลือกให้เป็นผู้นำโดยทันที ไม่มีการลงคะแนนแบบปัจจุบัน การคัดเลือกจะคัดเลือกผู้ที่มีความซื่อสัตย์มีสัจจะและมีคุณธรรมที่ทำประโยชน์ให้กับชุมชน เมื่อเกิดความขัดแย้งในชุมชนมีการจัดการกันเองโดยผู้ที่จะมาพิจารณาถึงความถูกต้องจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีสัจจะโดยดูจากบทเรียนที่ผ่านมาไกล่เกลี่ยกันเองไม่ต้องไปขึ้นโรงขึ้นศาล ชุมชนอยู่กันแบบพี่น้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ด้านภูมินิเวศทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของชุมชนบ้านแสร์โอ ถือว่าเป็นการเลือกสถานที่ในการทำมาหากินได้ดีที่สุดด้วยแหล่งอาหารจากฐานทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ โดยเฉพาะพื้นที่หมู่บ้านที่ติดกับโอ หรือลำห้วย 2 สายล้อมรอบทั้งสองด้านของหมู่บ้านที่คนในชุมชนได้พึ่งพาอาศัย ทั้งแหล่งอาศัย แหล่งทำมาหากิน แหล่งอาหาร สมัยก่อนป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์มาก การหาอยู่หากินเป็นแบบธรรมชาติไม่มีการค้าขายหากินตามป่า ตามทุ่งนาตามแหล่งน้ำ หากุ้ง หอย ปู ปลาพืชผักอุดมสมบูรณ์คนสมัยก่อนหากินแบบอนุรักษ์แบบพอเพียง รู้จักการอนุรักษ์หาได้แต่พอกินไม่มีการจับไปขายแต่จะเป็นการนำไปแลก จะจับสัตว์ต้องจับให้ถูกฤดูเช่นกบถ้าจะจับกบต้องจับตอนตี 4 ให้กบออกไข่เสร็จก่อน ถ้าเทียบกับสมัยนี้แตกต่างกันเยอะมาก แม้แต่การปลูกบ้านยังใช้วัสดุที่มาจากท้องถิ่น เช่นไม้ไผ่ หลังคามุงหญ้าคา แต่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง

ที่เร็วมากขึ้นในด้านวิธีการทำมาหากิน เช่น เมื่อสมัยที่เริ่มมีการใช้หม้อแบตเตอรี่ในการส่องกบ ส่องปลา ล่าสัตว์ป่า และหาได้มากขึ้นและสะดวกขึ้นทำให้เกิดการลดจำนวนของพันธุ์สัตว์ เมื่อสมัย ปี พ.ศ. 2508 มีการลากซุง มีการรับซื้อท่อนซุงมีผลอย่างยิ่งต่อการเร่งการตัดต้นไม้ขนาดใหญ่ และชัดเจนมากในเมื่อปี พ.ศ. 2520 มีการสั่งไม้มากมายไปทำหมอนรถไฟ ไม้หมอนรถไฟใช้ไม้มะเหล้อย่างดีมีผลให้ต้นไม้ใหญ่ หลายต้นถูกตัดทำทางรถไฟ

ในปี 2500 มีคนมาอาศัยเพิ่มขึ้น 7 หลังคาเรือน อาศัยอยู่ที่โคกเรียง โคนตะแบก-หนองไผ่รวม ทั้งพ่อกำพล เรืองชาญ ที่ได้อพยพมาจากศรีษะเกษที่ได้ติดตามพ่อตันที่เป็นตำรวจมาประจำอยู่ที่อำเภอ ปราสาทส่วนคนอื่นๆ ย้ายมาจาก นาบัว อำเภอเมือง มาจากทุ่งมนส่วนพ่อกำพลนั้นได้แต่งงานกับยายเอม เรืองสุขตั้งแต่ปี 2514 ซึ่งในช่วงนั้นมีสถานการณ์ทางการเมืองที่มีความขัดแย้งกันทางความคิดระหว่าง รัฐบาลกับประชาชน ดังนั้นทำให้ชาวบ้านไม่สามารถที่จะอยู่ตามปกติได้ทั้งความหวาดระแวง พอตกเย็น ต้องรีบกินข้าวและรีบนอน ตอนนอนต้องนอนในป่าเพื่อหลบเสียงปืน สมัยนั้นมีโรงเรียนวัดอุทุมพร กับวัด ประทุมทองมีนักเรียนชั้น ป.1-ป.4 สมัยนั้นไม่มีผู้ใหญ่บ้านผู้นำหมู่บ้านเป็นคนที่มีคนเชื่อถือเป็นคนดีมี คุณธรรมที่น่านับถือชื่อ นายมิ่ง เรืองชาญรองลงมาก็คือตาโบ เรืองชาญ ผู้ใหญ่เอียด เรืองชาญบ้านพลับพู่ 9 การสัญจรการพัฒนาไกลจากกำนันเลยจัดแยกหมู่บ้านจากหมู่ 9 เป็นหมู่ 16 การปกครองที่มีอยู่ 18 หมู่บ้านทางอำเภอเลยแยกออกเป็น 2 ตำบล ทางบ้านแสร์โอยเลยแยกออกจากหมู่ 16 มาเป็นหมู่ 10 บ้าน แสร์โอย และมีไฟฟ้าใช้เมื่อปี 2535

2.2 บริบทชุมชน

2.2.1 ที่ตั้งและประชากร

บ้านแสร์โอย มีที่มาจากคำว่า “แสร์โอย” หมายความว่า ที่นาที่ติดลำห้วย เพราะมีลำห้วย 2 ข้าง ล้อมรอบหมู่บ้าน มีห้วยกัลกับแม่น้ำชีซึ่งเป็นเส้นแบ่งพื้นที่อำเภอพลับพลาชัยจังหวัดบุรีรัมย์กับบ้านแสร์ โอย มีพื้นที่เขตติดต่อดังนี้

ที่ตั้ง ซึ่งมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ หมู่ 3 บ้านตาเจียด ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
ทิศตะวันออก	ติดกับ หมู่ 9 บ้านหนองโบสถ์ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
ทิศใต้	ติดกับ หมู่ 6 บ้านพลับ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
ทิศตะวันตก	ติดกับ ตำบลไพศาล อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การปกครอง

ตั้งมาเมื่อปี พ.ศ. 2370 ถึงเวลานี้เป็นเวลา 180 ปี มาแยกการปกครองตนเองจากบ้านพลับ ต.ทุ่ง มน อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ ปี 2528 แบ่งเป็น 4 คุ่ม คุ่มโคกเกรียงมี 14 หลังคาเรือน คุ่มหนองไผ่ 7 หลังคา

เรือน คุ่มแสรว 7 หลังคาเรือน คุ่มโคกตะแบงมี 2 หลังคาเรือน รวม 32 หลังคาเรือน แต่ละคุ่มห่างกันประมาณ 1 กิโลเมตร

ประชากร

จำนวนประชากร 210 คน ชาย 100 คน หญิง 110 คน จำนวนครัวเรือน 46 ครัวเรือน (ข้อมูล: พฤษภาคม, 2552)

อาชีพส่วนใหญ่ของคนชุมชนแสรวโพนาคาและปลูก มันสำปะหลัง อ้อย

2.2.2 ผู้นำชุมชน

ตั้งแต่ปี 2508 มีผู้ใหญ่บ้าน 2 คน นายกำพล เรืองสุขเป็นผู้ใหญ่ตั้งแต่ 2528-2551 ต่อมาได้ผู้ใหญ่คนใหม่ คือนายที เรืองชาญ ตั้งแต่ ปี 2551-ปัจจุบัน อายุ 52 ปี

2.2.3 โครงสร้างพื้นฐาน

- วัดสะเดารัตนาราม
- ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ณ วัดสะเดารัตนาราม
- หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

2.2.4 ฐานทรัพยากรในชุมชน

มีลำน้ำชีวันน้อยไหลผ่านทางด้านทิศตะวันตก และมีลำห้วยโอแก้วที่มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาพนมดงรักที่ไหลมารวมกับลำน้ำชีวันน้อยทางด้านทิศตะวันตก ด้วยความยาวที่คดเคี้ยวระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร

2.2.5 ประเพณีวัฒนธรรม

ช่วงเดือน	ประเพณี วัฒนธรรม
(แคว้นเยะ) เดือน มกราคม กุมภาพันธ์	ข้างขึ้น ช่วงดอกจันทน์บานมีการเทศมหาชาติ เล่น มะมั่วด เชื่อว่าคนตายแล้วเกิดร้อยชาติเราเลยต้องทำบุญชาติ เราเลยทำบุญเทศมหาชาติ มีอยู่ 13 กัณฑ์ พระเวศสันดรเป็นผู้ให้ทาน (นางเมทีชุก แผลไม้ตรี กัณฑ์ชาลี เทศมหาชาติทรงเครื่องจะมีการแสดงให้เข้ากับการเทศมหาชาติปัจจุบันยังมีอยู่) จะมีการแต่งเป็นกัณฑ์ชาลี กับชุก เพราะเราลำบากก็ต้องเกิดมาเป็นกบต้องทำบุญร่วมชาติ เพื่อล้างบาปที่ได้ทำในชาตินี้ กระบวนการทำ หลังจากออกพรรษาพระจะให้จับสลากเทศมหาชาติแล้วแต่เราจะจับสลากได้กัณฑ์ไหนก็ต้องไปตามนัดตามเวลา ปัจจุบันเทศครั้งเดียวไม่ค่อยได้จับสลากเหมือนในอดีต ด้านดนตรี จะมีการแห่กัณฑ์เทศเพื่อไปทำบุญที่วัด รามะมั่วด ช่วงดอกจันทน์ออกดอกเต็มที่ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 3 ขึ้น

	3 คำเดือน3 มีความเชื่อว่าคนไม่ค่อยสบายพอเล่นไปแล้วอาการจะดีขึ้นมีความเชื่อว่าถ้าไม่เชื่ออย่าไปหลบหลู่ มีการเล่นจะมีการบนบานไว้ก่อนหน้านี้ด้วย การนั่งภาวนา บายศรี ข้าวต้ม ภาษาเขมรเรียกว่า “จวม” อดีตจะเป็นกัณฑ์ตรึมเจียปัจจุบันยังมีอยู่ครุมาดูอาการป่วย จะใช้หม้อหรี ประกอบมีการถ่ายทอดจากปู่ย่า ตายาย ถ่ายโอนให้ สาวนาง ด้านหนึ่งเป็นการให้ให้กำลังใจแก่ผู้ป่วยเพราะคนทั้งหมู่บ้านจะไปรำกันที่บ้านคนป่วย ถ้ามีหลายคนก็จะเวียนไปเป็นรอบๆ
(ปะกุล) เดือน มีนาคม	จะมีงานแต่งงานเขาเน้นเดือนมีนาคม และแต่งอีกเดือนพฤษภาคม กระบวนการทำก็จะมี การแห่หน้าขบวนขันหมากฝ่ายชายไปยังบ้านฝ่ายหญิง ทำนองให้การเล่นจะเป็นลายดนตรีที่ เร็ว บางครั้งจะเล่นเป็นเมตเลย์ จะไม่มีการร้องเพลง สัญลักษณ์ในงานมงคลแบบนี้ถ้าคน ว่าจ้างไม่ได้ระบุว่านักดนตรีต้องแต่งตัวแบบไหน จะใช้แค่ธงสีชมพูปักที่รถเครื่องเสียง แต่ ถ้าผู้ว่าจ้างเป็นระดับเจ้านายเขาจะระบุให้แต่งชุดผ้าไหม นักดนตรีต้องไปหาเช่าชุดมาใส่เพื่อ เป็นเกียรติให้กับผู้ว่าจ้าง
(แคแฉด) เดือน เมษายน	เล่นสงกรานต์ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การเล่นรำตรด ขึ้น 9 คำเดือน 4 เป็นการขอฟ้าขอฝน มี การก่อปราสาททราย ถ้าสงกรานต์ของเขมรเขาจัดแรม 9 เดือน 4ถึง 15 คำจัดก่อปราสาท ทราย มีการตราให้มีการไหว้ผีไหว้เจ้ามีการนิมนต์พระมามีการสรงน้ำพระ และรดน้ำดำหัว ผู้ใหญ่บางวัดก็เอาขึ้น 3 คำถ้าใครมีพระอยู่ตามบ้านก็เอาไปร่วมพิธีกรรมในวัด ให้มีการสรง น้ำพระพุทธรูปและพระในวัดรวมทั้งผู้หลักผู้ใหญ่ก็จะไปรวมกันที่วัดเพื่อรดน้ำดำหัว มีความ เชื่อว่าการขนทรายเข้าวัดเพื่อเป็นการทำความดีเพื่อชดเชยการกระทำที่ไม่ดีไว้ เท่ากับว่า ความดีที่ทำมากมายเหมือนเม็ดทรายซึ่งนับเท่าไรก็ไม่หมด
(แคปะ สาท) เดือน พฤษภาคม	แคประสาท(พฤษภาคม) จี-(มิถุนายน) ช่วงงานบวช เพื่อสร้างศรัทธาครั้งให้กับ เจ้าภาพกับแขกผู้ร่วมงานเรียกคนมาร่วมงาน ลักษณะการเล่น เล่นเรียกขวัญนางจะใช้ลาย แมลงภู่ตอมดอก โนราเล่นน้ำ เช็งดำน้า ถ้าเดินแห่จะเล่นเมตเลย์ใช้หลายเพลงติดต่อกันยก ยอดหัวเพลงมาเล่นประยุกต์กันเล่นยาวไปเรื่อยๆ จนกว่าจะเข้าสู่พิธีกรรมใหม่ หรือพัก กินน้ำ จะเล่นแบบรำเพลินจะใช้พิณนำก่อนเครื่องดนตรีจะประกอบไปด้วย กลองยาว พิณ กลองตุ่ง ทรีโอ กลองรำมะนา กลองอีสาน ฉิ่ง ฉาบ กราบ โหม่ง โหวด งานแต่ง เล่นเพื่อสร้างศรัทธาครั้งให้กับเจ้าภาพและแขกผู้ร่วมงานให้สนุกสนาน แห่เจ้าบ่าวไป บ้านเจ้าสาวเพลงที่เล่นเพลงแมกะเมฆ (แปลว่าแม่อายกับลูกเขย) หรือไม่ก็เป็นเพลงแห่ ขันหมากของไวพจน์หรือไม่ก็นักร้องท่านอื่นที่ร้องเพลงที่เกี่ยวกับงานแต่ง บางครั้งมีการให้ นำและมีการเป่าขลุ่ยแต่ไม่มีการร้องนำ

(แคอสาท) เดือน กรกฎาคม	มีงานแต่งเป็นบางส่วน มีงานบวชนาค งานเข้าพรรษาก็จะมีแห่เทียนมีการห่อข้าวต้มขนม ทำข้าวปลาอาหารเข้าวัดเพราะเป็นวันแรกของพระ ที่จะต้องจำพรรษาหยุดการเดินทาง ไกลเข้าพรรษามีการแห่บรรจ้อฐิ (แห่กระดุก)ลักษณะการเล่นจะเล่นแบบเพลงพญา โศก ลาวดวงเดือน เพลงหงส์ทอง หงส์ฟ้า เพลงตัวข้าเจ้า เป็นการเดินเล่นใช้เพลง หลากๆเพลงใช้ลักษณะการเล่นยาวจะมีการแปลเพลงเล่นตลอดเวลา เพลงที่เล่นใน ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาเพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชน ได้ ครื้นเครงและในชุมชนตำบลทุ่ง มน ได้ฟื้นฟูวัฒนธรรมในชุมชนให้ดนตรีต้องไปแห่ทุกปีเพื่อสร้างความครื้นเครงให้กับคนที่ ได้ไปทำบุญได้คลายความทุกข์ เพลงที่ในการแห่เทียนเพลงมโหรี รำปี (การรำพรรณ เรื่องราวต่าง เพลงความรักรำพึงรำพรรณ)เพลงลูกโด่ง แหมมอญ ตายอย เพลงดาวเชียง เทียน ดาวดวงเดือนสมัยก่อนมีการถวายขี้ผึ้งเพื่อไปหล่อเทียนให้พระเจ้า ได้ใช้ในการทำกิจ ในช่วงจำพรรษา แต่ปัจจุบันการแห่เทียนเข้าวัดไม่ได้มีเจตนาเพื่อนำเทียนไปใช้ประโยชน์ เหมือนอดีต เนื่องจากมีไฟฟ้าใช้แล้ว แต่เป็นการทำที่เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมเพื่อสร้าง ความสามัคคีในชุมชนให้มีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ไปฟังพระเทศนาเพื่อนเตือนสติในการใช้ ชีวิต
(แคสราป) เดือน สิงหาคม	เป็นช่วงที่คนในชุมชนทำการดูแลนาเป็นหลัก ก็จะเข้ามาหากินกันตามปกติ ช่วงนั้นจะเป็น ช่วงที่หาปลาได้มาก
(แคเบน) เดือน กันยายน	เดือนนี้ ชาวบ้านจะเรียกติดปากว่า แคเบน จะมีงานประเพณีสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร คือ แชนโฌนตา (เช่นไหว้บวงสรวงบรรพบุรุษ) จะแบ่งเป็นสองช่วงคือ เบ็นตุย (วันสารท เล็ก) บางที่เรียกว่าเบนกวย(สารทของชาวกวย)หรือวันข้าวสารทนั่นเอง ชาวบ้านจะห่อข้าวต้ม ไปวัดเล็กๆน้อยๆหรือใครที่มีเชื้อสายกวยก็จะไปนำส่งเครื่องเซ่นที่บ้านญาติ ส่วนวัน สารท ใหญ่ เป็นของเขมรโดยตรง ชาวบ้านจะจัดแซนตั้งแต่เช้าจนถึงเย็นเพราะมีความเชื่อว่าการ ปล่อยปูย่าตายายมารับบุญที่ลูกหลานทำบุญส่งไปให้ช่วงเย็นจะมีการทำกระทง เช่นไหว้ เสร็จแล้วจะเอากับข้าวใส่กระทง ใส่กระเฉด ไปวัดรับสวดมนต์ รับพร ประมาณตี 4 มีการ สวดมนต์พอสวดเสร็จแล้วจะเอาข้าวของที่มีในกระเฉดไปส่งของที่มีในกระเฉดนั้นจะมีครบ ทุกอย่างเพราะผีปู่ย่าตายายเราเดินมารับไม่ได้ต้องเอาไปส่งตามที่ทางกรรมการหมู่บ้าน กำหนดหรือตามที่ข้างศาลาวัด
(จเน้ง) เดือน ตุลาคม	งานกวนข้าวทิพย์ ใช้ดนตรีประโคนในอดีตใช้เพลงปี่พาท ดิฆ้อง ตีกลอง บรรเลงเพลง มหาฤกษ์ เป็นการเรียกเทวดาลงมาเป็นศักดิ์ศรีพยาน ในการกวนข้าวทิพย์จะได้มีอายุยืนใน ข้าวทิพย์มีสมุนไพร 100 ชนิด ที่สำคัญมี มะตูม กล้วย เผือก มัน ถั่วลันเตาเล่นที่วัดขึ้น 15

	ค่ำเดือน 11 ออกพรรษาแล้วเวลาประมาณ 13.00น.
(แคะ เดอะ) เดือน พฤศจิกายน	ประเพณีลอยกระทงมีความเชื่อว่าลอยความชั่วร้ายไปกับสายน้ำชำระร่างกายเพราะคนเราเกิดมามีโรคภัยไข้เจ็บมาด้วยก่อนลอยก็จะมีการอธิฐานให้หมดทุกข์หมดโรค สมัยก่อนจะมีการทำกระทงแบบประทีป ให้วพระจันวันลอยกระทง เพื่อแห่นางนพมาศเล่นเพลงลอยกระทงเพลงเดียวอย่างเดียวจะไม่เล่นเพลงอื่น เพราะว่ามันเข้ากับงานเดินด้วยกันใกล้ชิดกับนาง ถ้าไม่แห่ก็นั่งเล่นกับที่เพื่อสร้างความครื้นเครงกับผู้เล่นผู้ร่วมเดินแห่กันเป็นขบวนทั้งเด็กทั้งคนแกล่สร้างความสนุกสนาน หนุ่มสาวรำรำกันไปตามขบวนแห่ไปยังหนองน้ำที่เตรียมจัดไว้ให้ชุมชนได้ลอยกระทงปิดเป้าความทุกข์และขอขมาต่อแม่น้ำซึ่งเชื่อว่ามีพระแม่คงคาอยู่เมื่อได้ล่วงเกินอะไรก็จะขอขมาในวันนี้
(แคะ เมื่อยะ ตุ้ย) เดือน ธันวาคม	เป็นเดือนขาดไม่มีพิธีกรรมเดือนไม่เต็มวันข้างแรมจะไม่มีการละเล่นอะไรเป็นการส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ตอนเย็นจะมีการนิมนต์พระมาสวดที่บ้าน พอตอนเช้าจะมีการทำบุญตักบาตรกัน
(แคะ เบอะ) เดือน มกราคม	งานแต่งงานแห่เจ้าบ่าว ขึ้นบ้านใหม่ โขนจุกเฉพาะเด็กที่ไม่สบายเด็กที่ไว้ผมแคะ 3 จุก เฉพาะเด็กที่มีอันจะกิน ฐานะทางสังคมดี ฐานะทางการเงินดี เนื่องจากการโขนจุกนั้น ถ้ามี 3 จุก ก็นิมนต์พระมา 3 วัด การเล่นที่วัดเล่นเพลงประเพณีโหรี จะมีการบอกญาติพี่น้องมาร่วมงานกันอย่างคับคั่ง มีการเลี้ยงแขกที่มาร่วมงาน จ้างวงมโหรีมาเล่นเพื่อสร้างความสนุกสนานและบอกกล่าวคนในชุมชนได้ทราบกันมีการร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน ซึ่งเด็กที่ไว้จุกจะเป็นเด็กที่ไม่ค่อยแข็งแรงเมื่อถึงเวลาโขนจุกนั้นแสดงว่าเด็กหายจากโรคภัยไข้เจ็บแล้วจึงมีการเฉลิมฉลองกัน

2.3 แนวความคิดชุมชนกับปัญหาการวิจัย

ในการพัฒนาในเชิงพื้นที่นั้นสำหรับบ้านแสรโอเกี่ยวกับด้านดนตรีนั้น ยังไม่มีหน่วยงานภายนอกเข้าไปหนุนเสริมหรือพัฒนา แต่การพัฒนาของชุมชนด้านดนตรีนั้น เป็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากปัจจัย

ภายในตัวชุมชนเองและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้ ซึ่งเป็นการพัฒนาจากภายในตัวชุมชนบ้าน แสโรเองและชุมชนใกล้เคียงในเขตตำบลทุ่งมน ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้นำนักดนตรีประกอบกับต้นทุนทางความรู้ประสบการณ์ของคนในชุมชนมีสิ่งสมมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ดังนั้นดนตรีพื้นบ้านของแสโรไม่ได้หมายความว่าถึง การเล่นเพลงการบรรเลงเพลงเท่านั้น ดนตรีพื้นบ้านแสโรยังมีความหมายและคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายๆด้านที่เกี่ยวข้องประกอบ

เพื่อนำดนตรีพื้นบ้านสู่การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชนบ้านแสโรตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การได้เห็นแนวความคิดของชุมชนกับดนตรีนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่เราจะถอดความรู้เอามาพัฒนาให้สอดคล้องกับชุมชน

2.3.1 ดนตรีกับฐานวัฒนธรรมประเพณี

ตลอดระยะ 12 เดือนนั้น วิถีวัฒนธรรมประเพณีในชุมชนบ้านแสโรหรือท้องถิ่นเขมรสุรินทร์ รวมทั้งบุรีรัมย์นั้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับดนตรีในแง่ของเป็นส่วนประกอบของพิธีกรรมทางความเชื่อ เป็นงานแสดงทั่วไป เป็นส่วนสร้างความบันเทิงใจ สร้างความครึกครื้นในกิจกรรมหรืองานต่างๆ ดังนั้นวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นนี้ก็มีสำคัญต่อการดำรงอยู่ของดนตรีพื้นบ้าน

2.3.2 ดนตรีกับฐานเศรษฐกิจ

ในการเล่นดนตรีนั้นจะมีค่าตอบแทนจากผู้เป็นเจ้าของภาพงาน (หรือผู้ว่าจ้าง) ซึ่งอาจไม่มากนักแต่สามารถที่จะให้เป็นรายได้เสริมรองจากการรับจ้างหรือทำการเกษตรของคนในชุมชน ซึ่งสมาชิกของวงก็จะเล่นลูกหลานในชุมชนบ้านแสโรเกือบทั้งหมด และในการจ้างนั้น สำหรับงานในชุมชนของตนเองนั้นก็จะมีราคาค่าจ้างงานที่ไม่แพงหรือจะเป็นอีกราคาหนึ่งที่แตกต่างจากการรับงานจากพื้นที่อื่น ซึ่งเป็นมิติของการพึ่งพาอาศัยกันของคนในชุมชนเดียวกัน

2.3.3 ฐานความสามารถผลิตเครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีหลายชิ้นในวงดนตรีกลองยาวบ้านแสโรนั้น มีทั้งเครื่องพื้นบ้านของสุรินทร์ มีเครื่องดนตรีภาคกลางจำพวก กลองยาว และเครื่องดนตรีของลาวอีสาน เช่น พิณ โปงลาง ถือได้ว่าเป็นการประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีที่หลากหลาย ประกอบกับทางชุมชนนั้นมีผู้ที่สามารถในการทำเครื่องดนตรีใช้เองได้หลายชนิด โดยทั้งที่นำวัสดุที่เป็นของท้องถิ่นมีและซื้อมาประกอบประยุกต์ดัดแปลงใช้เล่นในวงให้สมาชิกได้ใช้ ซึ่งเป็นต้นทุนทางภูมิปัญญาที่มีค่าต่อการเรียนรู้ให้กับสาธารณะได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นเครื่องดนตรีที่ชุมชนใช้เล่นหรือแสดงหลายอย่างเป็นเครื่องดนตรีท้องถิ่น และสามารถทำขึ้นเองได้ในชุมชน ซึ่งมีผู้รู้มีความสามารถอยู่หลายท่าน

2.3.4 ฐานความรู้ด้านดนตรี

องค์ความรู้ด้านดนตรีบ้านแสโรมีหลายท่านที่สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลายชนิดซึ่งมาจากประสบการณ์ความสามารถที่สั่งสมมา และมีการถ่ายทอดความรู้หรือสอนดนตรีได้ โดยลักษณะการสอนก็จะสอนเป็นรายบุคคลและเล่นร่วมกันเป็นวง สำหรับการสอนให้กับผู้มาเรียนนั้นก็ไม่ได้มีค่าจ้างสอนแต่อย่างใด ซึ่งทำให้เกิดการสราโอกาสให้กับผู้ที่สนใจด้านดนตรีมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ดนตรีได้

2.3.5 การปรับตัวโดยฐานวัฒนธรรม

วงดนตรีกลองยาวบ้านแสโรเป็นวงดนตรีพื้นบ้านที่น่าสนใจอยู่ 2 ประการ

1) การปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เนื่องจากสภาพทางสังคมที่มีการปะทะทางวิถีวัฒนธรรมที่หลากหลายซึ่งมาจากหลายสาเหตุปัจจัยด้วยกัน และวัฒนธรรมที่มีการประสมกลมกลืนปรับตัวและพัฒนา ค่านิยมของคนก็ส่งผลด้วยเช่นกัน ดนตรีพื้นบ้านแสโรก็ได้อิทธิพลจากการปะทะทางวัฒนธรรม และก็เป็นที่มาสาเหตุหนึ่งในการพัฒนางวงดนตรีพื้นบ้านแสโรขึ้น ซึ่งข้อเด่นนั้นคือวงดนตรีพื้นบ้านสามารถเล่นดนตรีได้หลากหลายในแนวเพลง และยังสามารถแสดงหรือเล่นรองรับกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานใต้ได้อย่างกลมกลืนและร่วมสมัย

2) ดนตรีเพื่อการรับใช้เพื่อตัวชุมชนเอง ปัจจัยการก่อกำเนิดอีกด้านคือ จากที่ นายกำพล เรืองสุข หัวหน้าวงดนตรีกลองยาวในปัจจุบัน ได้มองเห็นว่าเวลามีกิจกรรมต่างๆที่เป็นงานวิถีวัฒนธรรมในท้องถิ่น คนในชุมชนจะต้องจ้างวงดนตรีจากต่างที่มาเล่นซึ่งต้นทุนค่าจ้างที่วงดนตรีที่สูงมาก นายกำพล เรืองสุข จึงเห็นว่าทางชุมชนเราก็มีศักยภาพทางดนตรีเป็นต้นทุนอยู่แล้ว จึงมีการก่อตั้งวงดนตรีขึ้น โดยใช้ทรัพยากรบุคคลคือเยาวชนและผู้สนใจมาร่วมเป็นสมาชิกวงดนตรี โดยในการเล่นนั้นมีการว่าจ้างให้ไปเล่นทั้งในชุมชนเองซึ่งจะเป็นราคาที่ไม่มากนัก ส่วนรับงานจากนอกหมู่บ้านก็จะเป็นอีกราคาหนึ่ง ในกรณีบางงานเช่นงานบวชทุกครั้งทางวงดนตรีก็จะช่วยงานคืนทุกครั้งคือ 500 บาทในการช่วยงานบุญ ซึ่งเราจะเห็นมิติเหล่านี้ซึ่งเป็นการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน

2.4 สรุปแนวคิดชุมชนกับงานวิจัย

ดนตรีกลองยาวบ้านแสโร ในนามคณะ 11 เพชรเสียงพิณ เป็นวงดนตรีกลองยาวที่มีสมาชิกวงเป็นคนในชุมชนบ้านแสโร มีการประยุกต์ทั้งในด้านเครื่องดนตรี ลายทำนอง และแนวทางดนตรี ที่เกิดจากการปรับตัวจากแรงขับภายในตัวคนในชุมชนบ้านแสโรเอง ซึ่งปัจจัยแรงขับในการปรับตัวนั้น มีอยู่ 2 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยของสภาพแวดล้อมของชุมชนและสังคม ที่มีการปะทะเกิดการเปลี่ยนแปลงปรับเปลี่ยนทั้ง วิถี วัฒนธรรมและค่านิยมของคน ที่ส่งผลต่อฐานความคิดและมุมมองทัศนคติกับดนตรีพื้นบ้านที่

เปลี่ยนแปลงไป 2) ปัจจัยภายในของชุมชน จากจุดเริ่มต้นในการก่อตั้งคณะดนตรีพื้นบ้านแสรโอนั้น มาจากการมองเห็นปัญหาที่ว่าคนในชุมชนมีการว่าจ้างนักดนตรีจากภายนอกมาเล่นในงานประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งคนชุมชนบ้านแสรโอนั้นก็มีศักยภาพในการเล่นได้ ประกอบกับมีต้นทุนทั้ง บุคลากร ด้านความรู้ ด้านประวัติศาสตร์และวิถีวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่ต้องพึ่งพาจาก ภายนอก ทำให้เกิดการก่อตั้งวงดนตรีขึ้นมา และในการแสดงดนตรีก็เป็นการแสดงที่สอดคล้องกับ วัฒนธรรมในชุมชนและชุมชนอื่น เช่นงานบุญ งานบวช แต่งงาน หรือในส่วนประกอบพิธีกรรมต่างๆเช่น ปันโงลมะมีวด ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่า ก่อเกิดกำเนิดวงดนตรีพื้นบ้านแสรโอนั้น เป็นการก่อตั้งขึ้นมาที่ สามารถรับใช้วิถีวัฒนธรรมของตนเอง สร้างคุณค่าความหมายในหลายๆด้าน รวมทั้งสามารถจูนใจ สวมชนักดนตรีซึ่งเป็นรายได้เสริมให้กับตนเองนอกเหนือจากการทำการเกษตร และยังเป็นการใช้ ศิลปะการแสดงดนตรีเป็นสิ่งช่วยนำพาสู่การพึ่งพาตนเองต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

โครงการ ศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร เพื่อจัดการเรียนรู้ในชุมชนบ้านแสอ ตำบล
ทุ่งมน อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

3.1 ขอบเขตการวิจัย

3.1.1 ขอบเขตเนื้อหา 1.ความเป็นมาของดนตรีพื้นบ้าน 2.เครื่องดนตรีพื้นบ้านทุกชนิด 3.การจัดทำดนตรี
พื้นบ้านแบบเขมร 4.การถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้านแบบเขมร 5.วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้าน 6.การ
จัดการเรียนรู้ในชุมชน 7.คุณค่าและความหมายของวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร

3.1.2 ขอบเขตพื้นที่ ชุมชนบ้านแสอ ต.ทุ่งมน อ.ลำดวน จ.สุรินทร์

3.1.3 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย ผู้รู้ในชุมชน แกนนำกลุ่ม แกนนำชุมชน ครู อาจารย์ กลุ่มเด็ก เยาวชน
ตัวแทนจากชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่เป้าหมาย

3.1.4 ขอบเขตระยะเวลา 18 เดือน

3.2 กระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัยนั้นได้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนปฏิบัติการได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 พัฒนาโครงการ

1) กิจกรรมพัฒนาโครงการและหาโจทย์วิจัย

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการค้นหาโจทย์ในการทำวิจัยในชุมชนบ้านแสอ กลุ่มเป้าหมาย ชาวบ้านใน
ชุมชนบ้านแสอ สถานที่ อาคารเอนกประสงค์ ระยะเวลา 10.00 น. ขั้นตอนวิธีการ ประสานงาน
เบื้องต้นกับทีมผู้นำชุมชนพร้อมกำหนดวันประชุม / ทางชุมชนจัดเตรียมพื้นที่ในการประชุม / ผู้
ประสานงานในชุมชนชี้แจงกับชาวบ้าน / ทีมพี่เลี้ยง สกว. ชี้แจงบทบาทกองทุนสนับสนุนการวิจัยและ
นำเสนอชุมชนในการร่วมพัฒนาโครงการ / ร่วมสะท้อนปัญหาในชุมชนและร่วมมองวิเคราะห์หาโจทย์
วิจัย/ได้โจทย์ในการทำวิจัยในชุมชน / ปิดการประชุม ผลการประชุม ได้โจทย์ในการพัฒนาโครงการ ใน

เรื่องการถ่ายทอดภูมิปัญญาในเรื่องดนตรีของบ้านแสอ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เป็นเวทีเบื้องต้นที่ทางพี่เลี้ยงนักวิจัยจากทีม สกว. ได้ร่วมประชุมพัฒนาโจทย์วิจัยกับทางทีมผู้นำชุมชนบ้านแสอ ทำให้การแลกเปลี่ยนพูดคุยของทางผู้นำชุมชนเองนั้นยังน้อย บทเรียนที่ได้จากการทำกิจกรรม เวทีพัฒนาโครงการและโจทย์การวิจัยนั้นแต่ละพื้นที่จะมีข้อจำกัดแตกต่างกันออกไปสำคัญมากหากเรามีกระบวนการที่จะสร้างความคุ้นเคยหรือมีกระบวนการทำให้คนในชุมชนรู้สึกเชื่อใจว่าเป็นพวกเดียวกันจะทำให้กระบวนการทำงานราบรื่นได้มาก

3.2.2 ขั้นตอนเตรียมทีมวิจัย

1) กิจกรรมประชุมนักวิจัยใหม่ วันที่ 29 สิงหาคม 2552 ศาลากลางหมู่บ้าน 09.00 น .

จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 23 คน 1.นายที เรืองชาญ 2.นายกำพล เรืองสุข 3.นางสุภิญญา แซ่ตั้ง 4.นางสาวกนกวรรณ เรืองชาญ 5.นางสาวสุดารัตน์ เรืองชาญ 6.นางสาวสุวรรณา เรืองชาญ 7.นายคำพอ เรืองสุข 8.นายอลงกรณ์ เรืองสุข 9.นายถาวร มุ่งดี 10.นายธีรเดช เรืองสุข 11.นายพริ้งเงินเก่า 12.นางสาวจำรัส เรืองชาญ 13.นายกา เดิมประโคน 14.นายพจน์ เหมาะเป็นดี 15.นายเจียน เรืองชาญ 16.นายภิกขุ เหมาะเป็นดี 17.นายพิเชษ เรืองชาญ 18.นายเพื่อย อาจเก่ง 19.นายสัตยา อาจเก่ง 20.นายธีรรัตน์ สีนประโคน 21.นายอินันท์ บุญทอง 22.นายเชษฐา สง่าพันธ์ 23.นางสาวดารารัตน์ กันทวงศ์

วัตถุประสงค์ 1.เพื่อทบทวนเป้าหมาย/กระบวนการการวิจัย 2.เพื่อวางแผนการวิจัย 3.เพื่อเตรียมจัดเวทีชี้แจงโครงการวิจัยกับชุมชน 4.เพื่อออกแบบเครื่องมือการวิจัย กระบวนการในการประชุม 1.ทบทวนชื่อโครงการวิจัย (โครงการศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอเพื่อจัดการเรียนรู้ในชุมชนบ้านแสอ) 2.ทบทวนสภาพทั่วไปของชุมชน 3.ทบทวนโจทย์วิจัย 4.วัตถุประสงค์ของโครงการ 5.วิธีการขั้นตอน/กิจกรรม

ผลการประชุมครั้งนี้ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการโครงการ ดูแลเรื่องการเงิน 1.นายที เรืองชาญ 2.นายกำพล เรืองสุข 3.นางสุภิญญา แซ่ตั้ง ทีมการเงินการจัดเก็บข้อมูลการเงินรายรับ/รายจ่าย 1.นางสุภิญญา แซ่ตั้ง 2.นางสาวกนกวรรณ เรืองชาญ 3.นางสาวสุดารัตน์ เรืองชาญ ทีมข้อมูลบันทึกการประชุม 1.นางสาวสุวรรณา เรืองชาญ 2.นายคำพอ เรืองสุข 3.นายอลงกรณ์ เรืองสุข 4.นายถาวร มุ่งดี 5.นายธีรเดช เรืองสุข 6.นายพริ้งเงินเก่า ทีมอาหารและสถานที่ 1.นายจำรัส เรืองชาญ 2.นายกา เดิมประโคน 3.นายพจน์ เหมาะเป็นดี 4.นายเจียน เรืองชาญ ทีมประสานงานติดต่อผู้เข้าร่วมประชุม 1.นายที เรืองชาญ 2.นายกำพล เรืองสุข 3.นายภิกขุ เหมาะเป็นดี 4.นายพิเชษ เรืองชาญ 5.

นายเพื่อย อาจเก่ง 6.นายสัตยา อาจเก่ง 7.นายธีรรัตน์ สิ้นประโคน และได้ทบทวนกิจกรรมในโครงการและวางแผนการทำกิจกรรมทำความเข้าใจกับชุมชน

ผลที่เกิดขึ้นกับนักวิจัย นักวิจัยมีความเข้าใจตัวโครงการเพิ่มมากขึ้น /นักวิจัยได้ทำความเข้าใจกระบวนการขั้นตอนการทำวิจัยวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร /นักวิจัยได้แบ่งบทบาทการทำงานร่วมกัน

ปัญหาอุปสรรคในการประชุมข้อเสนอแนะ กระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเรื่องใหม่ของชุมชนจึงทำให้เข้าใจยาก / ชาวบ้านไม่มีความถนัดในเรื่องของการบันทึกจึงทำให้การบันทึกกิจกรรมค่อนข้างลำบาก / นักวิจัยยังไม่เข้าใจเรื่องการเคลียร์เอกสารการเงินจึงทำให้ต้องทำความเข้าใจกันอยู่หลายรอบ / อยากให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการทำวิจัยจะได้มีคนช่วยในการบันทึกข้อมูลและอยากให้นักวิจัยร่วมกันซักถามวิทยากรเพื่อจะได้ทำความเข้าใจที่ถูกต้อง **บทเรียนจากการทำกิจกรรม** กระบวนการในการประชุมนั้นจะเป็นการประชุมที่ใช้เวลายาวทำให้ทีมนักวิจัยบางคนอาจตามเนื้อหาไม่ทัน หากมีกระบวนการหรือกิจกรรมสร้างความสนุกสนานก็จะช่วยได้ในการผ่อนคลาย

2) **กิจกรรมประชุมทำความเข้าใจร่วมกันของทีมวิจัย** วันที่19 กันยายน 2552 สถานที่ศาลากลางหมู่บ้านเวลา 09.00 น.

จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 40 คน วัตถุประสงค์ เพื่อชี้แจงโครงการวิจัยต่อชุมชนและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย/เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย **กระบวนการในการประชุม** ประสานงานกับชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และทางโรงเรียน / นายจำลอง จอมวัดี ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งมน (ริมราชภัฏธนบุรี) กล่าวประชุมและกล่าวต้อนรับการวิจัย / นายกำพล เรืองสุข มีการชี้แจงความเป็นมาของโครงการวัตถุประสงค์โครงการรายละเอียดขั้นตอนกระบวนการวิจัย/เปิดประเด็นให้ซักถาม/ปิดประชุม

ผลการประชุม ชุมชนได้ทราบถึงความเป็นมาของโครงการ / ชุมชนได้รับทราบถึงกระบวนการศึกษางานวิจัยเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาในชุมชนของตนเองร่วมกัน **ผลที่เกิดขึ้นกับนักวิจัย** นักวิจัยได้เปิดตัวทีมงานวิจัยให้กับชุมชนได้รับทราบ/นักวิจัยได้ฝึกการนำเสนอต่อชุมชน/นักวิจัยได้แบ่งบทบาทการทำงานร่วมกันในทีม **ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน** ชุมชนมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการและเข้าใจแนวทางวิธีการทำงานวิจัย / ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการงานวิจัยและรับรู้ถึงขั้นตอนกระบวนการศึกษาข้อมูลการทำวิจัย/ชุมชนได้ความสามัคคีในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน **บทเรียนจากการทำกิจกรรม** เป็นเวทีที่สำคัญมากในการสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชน ดังนั้นเวทีนี้จะต้องมีการประสานงานให้กับคนในชุมชนได้รับทราบข้อมูล ประกอบกับสร้างความสนใจให้กับคนในชุมชนว่าคนในชุมชนเองก็เป็นเจ้าของโครงการนี้

3.2.3 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1) กิจกรรมอบรมเครื่องมือนักวิจัยใหม่ วัตถุประสงค์

วันที่ 14-16 ตุลาคม 2552 สถานที่ศูนย์หม่อนไหมจังหวัดสุรินทร์ จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 50 คน 5 โครงการใหม่ วัตถุประสงค์ 1.เพื่อฝึกทักษะการเป็นนักวิจัยใหม่ 2.เพื่ออบรมเครื่องมือการเก็บข้อมูล วิทยากรกระบวนการ 1.คุณอภิรักษ์ บุญทอง(ผู้ประสานงานวิจัยศูนย์ประสานงานจังหวัดสุรินทร์) 2.คุณเดชอนันต์ พิลแดง (นักศึกษาปริญญาโท ม.มหาสารคาม) 3.คุณธนทร พานทอง (นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) 4.คุณวรเมธ คุณสมบัติ (นักข่าวประชาสัมพันธ์จังหวัดอุบลราชธานี) 5.คุณเชษฐา สง่าพันธ์ (พี่เลี้ยงนักวิจัย) ผู้ดำเนินรายการ คุณดารารัตน์ กันทวงศ์(พี่เลี้ยงนักวิจัย) ผลการดำเนินโครงการ นักวิจัยที่มาได้ทำความเข้าใจในกระบวนการการดำเนินการวิจัย และเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่ช่วยให้นักวิจัยทำงานวิจัยได้ง่ายขึ้น ปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ทีมนักวิจัยมาแก้ตัวแทน จะเป็นการดีหากสามารถมาได้หลายคนเพราะจะได้เห็นภาพร่วมกัน บทเรียนจากการทำกิจกรรม เนื่องจากเป็นการอบรมนักวิจัยใหม่และมีหลายพื้นมาทำกิจกรรมร่วมกัน การประสานงานเรื่องพื้นที่ ที่พัก และกำหนดการในการดำเนินกิจกรรมต้องชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเช่น ผู้ร่วมกระบวนการอาจกลับก่อน

2) จัดทำแผนที่วัฒนธรรมชุมชนแสรโอและแผนที่ทรัพยากร วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2553 สถานที่ ศาลากลางหมู่บ้าน จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 13 คน 1.นายกำพล เรืองสุข 2.นายพจน์ เหมาะเป็นดี 3.นางสุนี สิ้นนุราช 4.นายเพื่อย อาจเก่ง 5.นายเลียบ สิ้นประโคน 6.นางณัฐกานต์ หวังทางมี 7.นายที เรืองชาญ 8.นายธีระเดช เรืองชาญ 9.นางสาย ทรัพย์พูน 10.นางเลือก ครองชื่น 11.นายเนื่อ ทรัพย์พูน 12.นายกา เดิมประโคน 13.นางสาวดารารัตน์ วัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำแผนที่บ้านแสรโอ / เพื่อจัดทำแผนที่ทรัพยากรชุมชนแสรโอ กระบวนการ ประสานนักวิจัยและชาวบ้านในชุมชนร่วมให้ข้อมูล / ร่วมกันวาดแผนที่ขนาดเล็กโดยแบ่งเป็นคุ้ม/ วาดแผนที่ขนาดใหญ่ร่วมกัน ผลการประชุมได้แผนที่ตั้งชุมชน 1 ชุด ผลที่เกิดกับนักวิจัย นักวิจัยได้ร่วมกันในการทำงานจนได้แผนที่ชุมชนขึ้นมา 1 ชุด / นักวิจัยได้ทราบที่ตั้งและอาณาเขตชุมชนชัดเจนมากขึ้น ผลที่เกิดกับชุมชน ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล / ชุมชนได้แผนที่ตั้งชุมชน 1 ชุด ปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการจัดทำแผนที่ชุมชนต้องใช้เวลามากเพราะต้องมีการเดินสำรวจข้อมูลซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควรในกิจกรรมนี้เวลา บทเรียนจากการทำกิจกรรม ในการจัดทำแผนที่ชุมชนนั้น การเตรียมทำความเข้าใจในประเด็นที่ต้องทำควรชัดเจนประกอบกับแผนที่ทรัพยากรหรืออาจมีการแบ่งหน้าที่ในการจัดเก็บด้วยเช่น

3) กิจกรรมศึกษาประวัติศาสตร์บ้านแสรโอ วันที่18 กุมภาพันธ์ 2553 สถานที่ ศาลากลางหมู่บ้าน จำนวนผู้เข้าร่วม 17 คน 1.นายกำพล เรืองสุข 2.นายพจน์ เหมาะเป็นดี 3.นางสุนี สิ้นนุราช 4.นายเพื่อย อาจเก่ง 5.นายเลียบ สิ้นประโคน 6.นางณัฐกานต์ หวังทางมี 7.นายที เรืองชาญ 8.

นายธีระเดช เรืองชาญ 9.นางสาย ทรัพย์พูน 10.นางเลือก ครองชื่น 11.นายเนื่อ ทรัพย์พูน 12.นายกา เดิมประโคน 13.นางสาวดารารัตน์ กันทวงศ์ 13.นางเจียน เรืองชาญ 14.นายเสียบ ว่าหนักแน่น 15. นายจื่อ มาตรี 16.นายคำพอ เรืองสุข 17.นายถาวร มุงดี **วัตถุประสงค์** เพื่อรวบรวมข้อมูล ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านแสอ **วิทยากร/ผู้ดำเนินรายการ** นางสาวดารารัตน์ กันทวงศ์ **กระบวนการ ประชุม** ประธานนักวิจัยและผู้รู้ ในชุมชนเข้าร่วมการประชุม / เตรียมประเด็นในการซักถาม / เตรียมคน ในการจดบันทึกข้อมูล **ผลการประชุม** ได้ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนหนึ่งชุด **ปัญหาและอุปสรรคและ ข้อเสนอแนะ** ผู้รู้ที่ให้ความรู้หรือข้อมูลซึ่งใช้ภาษาถิ่นทำให้การบันทึกข้อมูลนั้นลำบากขึ้น **บทเรียนจากการทำกิจกรรม** ในการเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ การบันทึกข้อมูลนั้นสำคัญมาก ดังนั้นควรอย่างยิ่งที่จะมี เครื่องบันทึกเอาไว้เพื่อนำมาทบทวนในภายหลัง

4) **กิจกรรมศึกษาองค์ความรู้ความเป็นมาของวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านแสอ** สถานที่ศาลา กลางหมู่บ้าน **วัตถุประสงค์** เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เรื่องความเป็นมาของวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร บ้านแสอ **ผู้ดำเนินการประชุม** นางสาวดารารัตน์ กันทวงศ์ **กระบวนการในการประชุม** 1.ประธานงาน นักวิจัยและผู้รู้ในชุมชน 2.จัดเวทีเพื่อศึกษาข้อมูลจากผู้รู้ในเรื่องความเป็นมาของวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน เขมรบ้านแสอ 3.พูดคุยซักถามแลกเปลี่ยนระหว่างผู้รู้กับนักวิจัย 4.บันทึกการประชุม **ผลการประชุม** ได้ ชุดความรู้เรื่องวัฒนธรรมดนตรีกับประเพณีพื้นบ้านแสอ **ผลที่เกิดขึ้นกับนักวิจัย** 1.นักวิจัยได้รวบรวม องค์ความรู้เรื่องความเป็นมาของวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอ **ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน** 1.ชุมชน ได้รวบรวมองค์ความรู้เรื่องความเป็นมาของวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอ **ปัญหาและ อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ** พี่เลี้ยงนักวิจัยที่เป็นผู้ดำเนินรายการฟังภาษาพื้นบ้านเขมรไม่ค่อยออกจึงทำให้ กระบวนการพูดคุยเข้าใจต้องหาคนที่ฟังภาษาไทยกลางกับภาษาพื้นบ้านเขมรมาช่วยแปล ดังนั้นทางชุมชน จึงอยากให้พี่เลี้ยงเรียนรู้เรื่องภาษาเขมรให้มากขึ้นเพราะผู้เฒ่าส่วนใหญ่พูดได้แต่ภาษาเขมร **บทเรียนจากการทำกิจกรรม** เรื่องภาษาในการสื่อสารก็ยังเป็นอุปสรรคบ้างในประเด็นนี้

5) **กิจกรรมประชุมตรวจสอบข้อมูลเตรียมจัดทำรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1** วันที่ 8 มิถุนายน 2553 สถานที่ ศาลากลางหมู่บ้าน **ผู้เข้าร่วมการประชุม 25 คน** 1.นายกำพล เรืองสุข 2.นาย ธิ เรืองชาญ 3.นายคำพอ เรืองสุข 4.นายธีระเดช เรืองสุข 5.นายอภิรักษ์ บุญทอง 6.น.ส.ดารารัตน์ กันทวงศ์ 7.นางบังเอม เหมาะเป็นดี 8.นางสาย ทรัพย์พูน 9.นายเนื่อ ทรัพย์พูน 10.นายพจน์ เหมาะ เป็นดี 11.นางโหม เรืองชาญ 12.นางสุนีย์ เรืองชาญ 13.นางเสงี่ยม อาจเก่ง 14.นายกา เดิมประโคน 15.ด.ช.วัชรินทร์ แซ่ตั้ง 16.นายสงคราม เรืองชาญ 17.นางสาว จำรัส เรืองชาญ 18.น.ส.อรุรา เรือง สุข 19.นางเอม เรืองสุข 20.นางนิตดา สายประโคน 21.นางมนทา แซ่ตั้ง 22.นายมวล สายประโคน 23.นางสมจิตร สีนประโคน 24.นางไพร สีนประโคน 25.นายเจียน ทองกระจาย **วัตถุประสงค์** เพื่อ ตรวจสอบข้อมูลกิจกรรมที่ผ่านมา / เพื่อเตรียมข้อมูลในการเขียนนัยกร่างการเขียนรายงานวิจัย ความก้าวหน้าระยะที่ 1 **กระบวนการ** ตรวจสอบข้อมูลกิจกรรมที่ผ่านมา / ตรวจสอบเอกสารชุดข้อมูลแต่

ละกิจกรรมรวมทั้งรูปถ่าย / ยกร่างการเขียนรายงานความก้าวหน้า **ผลการประชุม** ทีมนักวิจัยได้รวบรวมข้อมูลของตนเองแล้วนำข้อมูลที่ได้ มาประเมินประกอบกับ แบบการเขียนรายงานความก้าวหน้าและมองมองร่วมกับวัตถุประสงค์ของโครงการ **ผลที่เกิดขึ้นกับนักวิจัย** นักวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลที่ทำมาทั้งหมดและทราบถึงส่วนของข้อมูลที่หายเพื่อเตรียมซ่อมข้อมูล **ปัญหาและอุปสรรคในการประชุม/ข้อเสนอแนะ** นักวิจัยไม่ค่อยจดบันทึกทำให้ข้อมูลบางส่วนหายทำให้ต้องลงซ่อมข้อมูลเพิ่ม **ข้อเสนอแนะ** นักวิจัยควรจดบันทึกช่วยกันเพื่อป้องกันข้อมูลหาย **บทเรียนจากการทำกิจกรรม** เรื่องการบันทึกข้อมูลนั้นควรมีการรวบรวมให้ได้ซึ่งแนวทางการจัดการคือหลังเสร็จกิจกรรมนั้นการติดตามตรวจสอบข้อมูลให้เร็วเพื่อไม่ให้เกิดการขาดหาย รวมทั้งจัดทำแฟ้มข้อมูลให้เรียบร้อย

6) **กิจกรรมติดตามงานวิจัยบ้านแซว วัดอุปประสงค์** เพื่อเป็นการร่วมติดตามงานในการดำเนินกิจกรรมต่อไป / เพื่อเป็นการทบทวนแผนในการดำเนินงานต่อไป **ขั้นตอนการดำเนินการ** ประสานงานในทีมนักวิจัย / ประชุมทบทวนโครงการและแผนงานต่อไป / วางแผนดำเนินงานร่วมกัน **ผลการประชุม** ได้ร่วมวางแผนงานต่อไปในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยต่อไป **ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ** ในการดำเนินโครงการนั้นความต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญหากขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่องอาจทำให้การดำเนินกิจกรรมล่าช้าขึ้นและทีมนักวิจัยอาจกระจัดกระจาย **บทเรียนจากการทำกิจกรรม** ในการดำเนินกิจกรรมนั้นควรมีที่ความต่อเนื่องและสอดคล้องกับภาระกิจชุมชน

3.2.4 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำแผนปฏิบัติการ

1) **กิจกรรมวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำแผนปฏิบัติการ วัดอุปประสงค์** เพื่อนำข้อมูลจากการเก็บข้อมูลมาสร้างเป็นแนวทางในการปฏิบัติการ **ขั้นตอนและวิธีการ** ประสานงานในทีมวิจัยบ้านเขาโต๊ะและผู้สนใจเข้าร่วมในการประชุม/วิทยากร นายอภิรักษ์ บุญทอง พาทีมวิจัยทบทวนกรอบเนื้อหาที่ศึกษาวิจัยและสรุปวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติการร่วมกันในชุมชน/ **ผลการประชุม** แผนปฏิบัติการแนวทางในการบริหารจัดการดังต่อไปนี้ 1) ยกร่างหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีพื้นบ้านแซว 2) ทดลองหลักสูตรการเรียนรู้ **ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ** การกล้าแลกเปลี่ยนในวงวิเคราะห์ข้อมูลนี้ยังน้อย **บทเรียนจากการทำกิจกรรม** การแลกเปลี่ยนในประเด็นนี้มีความสำคัญมาก ดังนั้นเบื้องต้นการจำเป็นอย่างที่จะต้องให้การบ้านเตรียมประเด็นในการพูดคุยแลกเปลี่ยนประเด็นนี้ก่อนที่จะมีเวทีแลกเปลี่ยน

3.2.5 ขั้นตอนการปฏิบัติการ

1) **กิจกรรมยกร่างหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแซว วัดอุปประสงค์** เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชนและโรงเรียนร่วมกัน เพื่อยกร่างหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแซว **ผู้เข้าร่วมประชุม** 1. นายจำลอง จอมวิดี ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งมนนิมราษณ์

นุสรณ์ 2. นายชมเชย สารปริง (ครูชำนาญการพิเศษ) 3.นางสารีย์ ศิริ 4.นางสมถวิล ยอดเยี่ยม 5.นางสาวเพ็ญนิตย์ จินันทุยา 6.นายคำพอ เรืองสุข 7.นายเสียบ ว่าหนักแน่น 8.นายกำพล เรืองสุข 9.นางสาวดารารัตน์ กันทวงศ์ 10.นายอภิรักษ์ บุญทอง 11.นายที เรืองชาญ 12.นายพริ้ง เงินเก่า 13.นายพิเชษ เรืองชาญ 14.นายเนื้อ ทรัพย์พูน 15.นายกา เดิมประโคน 16.นายพจน์ เหมาะเป็นดี **ขั้นตอนการดำเนินงาน** แนะนำผู้เข้าร่วมประชุม / ทบทวนพัฒนาการโครงการงานวิจัย ดนตรีพื้นบ้านแสอ / จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร **ผลการประชุม** ได้คณะจัดทำหลักสูตร 1.นายกำพล เรืองสุข 2.นายที เรืองชาญ 3.นายคำพอ เรืองสุข 4.นายพิเชษ เรืองชาญ 5.นายพริ้ง เงินเก่า 6.นายเนื้อ ทรัพย์พูน 7.นายกา เดิมประโคน 8.นายพจน์ เหมาะเป็นดี 9.นายเพื่อย อาจ เก่ง 10.นายเสียบ ว่าหนักแน่น 11.นางสาวกนกวรรณ เรืองชาญ 12.นายอภิรักษ์ บุญทอง 13.นางสาวดารารัตน์ กันทวงศ์ 14.นายจำลอง จะมั่วดี 15.นางสมถวิล ยอดเยี่ยม 16.นางสาวเพ็ญ นิตย์ จินันทุยาครูชำนาญการพิเศษ 17.นายชมเชย สารปริง ครูชำนาญการพิเศษ 18.นางสาวพะยอม เสาธงทองครูชำนาญการพิเศษ 19.นางสารีย์ ศิริ 20.นายณพรัตน์ เพชรล้วน(ครูชำนาญการพิเศษ) 21.นายนิพนธ์ ได้ทุกทาง 22.นายภูมิ มั่งคั่ง (ครูสอนดนตรี) และเนื้อหาหลักสูตร **ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ** เวลาเข้าร่วมประชุมของสมาชิกนั้นมาสายไม่ตรงตามกำหนดการเดิมที่วางไว้ **บทเรียนจากการทำกิจกรรม** เวทีแรกในการประชุมชนร่วมกันของผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นที่จะต้องเป็นเวทีที่เหมาะสมแก่การแลกเปลี่ยนกิจกรรม หรือสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

2) **กิจกรรมจัดทำแผนกระบวนการในการทดลองหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้าน แสอ วัตถุประสงค์** เพื่อเตรียมกระบวนการในการทดลองหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านเขมร เพื่อ ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เพื่อออกกำหนดการทดลองหลักสูตรการเรียนรู้ ขั้นตอนการเตรียม กระบวนการในการทดลองหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอ **ขั้นตอนในการดำเนินการ / ประสานนักวิจัย ประสานโรงเรียนทุ่งมน / (ริมราชานุสรณ์)** เพื่อส่งตัวแทนครูมาร่วมออกแบบกิจกรรม / ประสานศูนย์ประสานงานวิจัย / ประสานผู้นำชุมชนในตำบลทุ่งมน / ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการ ประชุม / แลกเปลี่ยนพร้อมกันวางแผนกิจกรรมเป็นกำหนดการ / ชี้แจงบทบาทหน้าที่ / ปิดการประชุม / **ผล การประชุม** ได้กำหนดการ โครงการค่ายอบรมหลักสูตรดนตรีเขมรพื้นบ้านแสอ กลุ่มเป้าหมายหลัก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 โรงเรียนทุ่งมนริมราชานุสรณ์ สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนทุ่งมนริม ราชานุสรณ์ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ระยะเวลาการดำเนินโครงการ วันที่ 22-23 มีนาคม 2554 **ขั้นตอนการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะ** การพูดคุยกระบวนการใน การดำเนินกิจกรรมนั้นต้องใช้เวลาในการพูดคุยเพราะเป็นการคุยเป็นตัวกิจกรรม **บทเรียนจากการทำ กิจกรรม** การคุยกำหนดการนั้นมีความจำเป็นมากสำหรับการสร้างความเข้าใจให้ทีมนักวิจัยซึ่งเป็น วิทยากรให้ความรู้ด้วย ดังนั้นจำเป็นต้องใช้เวลาในการพูดและทบทวนกิจกรรมให้ทีมนักวิจัยเข้าใจ

3) กิจกรรมค่ายอบรมทดลองหลักสูตรท้องถิ่นดนตรีเขมรพื้นบ้านแสโร วัดฤๅษะสงฆ์ 1.เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนระครู นักเรียนและชุมชน 2.เพื่อทดลองหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านโดยผู้รู้ในชุมชน 3.เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น 4.เพื่อให้เด็กมีความรู้และเกิดความหวงแหนวัฒนธรรมอันดีงามในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง **สถานที่** โรงเรียนทุ่งมนริมราชภูริ นุสรณ์ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ **กลุ่มเป้าหมาย** นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4-5 โรงเรียนทุ่งมนริมราชภูริ นุสรณ์ **ระยะเวลา** วันที่ 22-23 มีนาคม 2554 **ขั้นตอนการดำเนินการ ผลการดำเนินการ** 1) เตรียมการดำเนินโครงการ / ประสานงานเพื่อจัดประชุมหาผู้ร่วมรับผิดชอบโครงการ / จัดประชุมหาผู้ร่วมรับผิดชอบโครงการ / จัดข้อเสนอโครงการ / ประสานความร่วมมือกับทางโรงเรียนทุ่งมนริมราชภูริ นุสรณ์ / ประสานและเตรียมความพร้อมวิทยากรผู้รู้ในชุมชน และองค์กรหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง 2) ขั้นตอนการปฏิบัติการ / จัดเตรียมอุปกรณ์ / ดำเนินโครงการ **ผลการดำเนินงาน** 1) เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนระครู นักเรียนและชุมชน 2) ผู้รู้ในชุมชนได้มีการทดลองหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้าน 3) ได้กรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กโดยการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน องค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง 4) เด็กมีความรู้และทักษะการเล่นดนตรีและเกิดความหวงแหนวัฒนธรรมอันดีงามในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง **ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ** เป็นเรื่องการเตรียมความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ของทีมวิทยากรนักวิจัยซึ่งเป็นเวทีแรกในการเป็นวิทยากร **บทเรียนจากการทำกิจกรรม** กระบวนการอบรม ซึ่งทีมนักวิจัยเป็นผู้ให้ความรู้กับเด็กนั้นเป็นเวทีแรก ดังนั้นบทเรียนสำคัญคือ การเตรียมความพร้อมให้ดีหรือมีกระบวนการอีกขั้นหนึ่งในส่วนของการเตรียมความพร้อมของทีมนักวิจัยบ้านแสโร ก่อนลงมือให้ความรู้แก่เด็กนักเรียนผู้รับกระบวนการ

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การประชุมกลุ่มย่อย โดยหลักการประชุมกลุ่มย่อยเป็นวิธีการที่ดีในระดับหนึ่งของการเก็บข้อมูล ซึ่งทุกคนในทีมนักวิจัยสามารถแสดงความคิดเห็นได้ ซึ่งการประชุมกลุ่มย่อยในการวิจัยบ้านแสโรนั้น ทีมนักวิจัยมีการแบ่งบทบาทในการวิจัยเพื่อไปหาข้อมูลบางส่วน

3.3.2 การประชุมกลุ่มใหญ่ ในส่วนของการเก็บข้อมูลโดยใช้การประชุมกลุ่มใหญ่ เช่น เก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนและประเพณีวัฒนธรรม โดยการเชิญผู้เฒ่าในชุมชนในการมาเล่าเรื่องราวต่างๆในประเด็นเนื้อหาของการวิจัย โดยมีผู้ซักถามประเด็นและมีผู้จดบันทึกข้อมูล

3.3.3 การสัมภาษณ์ ก่อนอื่นต้องมีการวางแผนเนื้อหาของเรื่องว่าต้องการเนื้อหาอะไร จากนั้นหาผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ให้สัมภาษณ์ วางแผนการสัมภาษณ์ว่าจะมีกี่คำถาม มีกี่คนที่สัมภาษณ์ และวางแผนในการบันทึกข้อมูล

3.3.4 การสอบถาม จะเป็นสอบถามเป็นรายบุคคลเช่นถามผู้รู้บางท่านที่ไม่สามารถเดินทางมาร่วมประชุมในเวทีประชุมวงทางการ โดยหลักในการสอบถามจะเป็นการเตรียมประเด็นแล้วชักชวนในการพูดคุย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ฐานข้อมูลนั้นสำคัญมากในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งข้อมูลในการที่จะนำมาวิเคราะห์นั้นต้องเป็นข้อมูลที่ครอบคลุมและตรงประเด็น ซึ่งบ้านแสรโอ ดนตรีพื้นบ้านนั้นเป็นต้นทุนในการเรียนรู้ได้ดี แต่ข้อจำกัดคือการขยายโอกาสในการเรียนรู้นั้นยังแคบ ทั้งที่ดนตรีพื้นบ้านมันสะท้อนถึงคุณค่ามากมายและยังเป็นสิ่งที่รับใช้ชุมชนมานาน ดังนั้นการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้มาพัฒนาเป็นหลักสูตรนั้นเป็นสิ่งที่ชุมชนสามารถทำได้ และหน่วยงานเช่นโรงเรียนก็จะนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ให้กับคนรุ่นต่อไปได้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น จะมีวิธีการคือ การนำข้อมูลวิจัยที่ได้มาแล้วรวบรวมและถ่ายทอดเพื่อเตรียมมาไว้เป็นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนัดวันประชุมแล้วเชิญผู้นำหรือผู้ที่มีบทบาท เช่นผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งมอล และคณะอาจารย์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกันพร้อมกับกำหนดแผนในเวทีนั้นเลย ซึ่งในโครงการวิจัยบ้านแสรโอ กับการที่จะผลักดันให้เกิดการเรียนรู้สู่ชุมชนกับดนตรีพื้นบ้านแสรโอ นั้น หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องดนตรีก็เป็นแนวทางหนึ่งที่เป็นที่เป็นไปได้ ส่วนหลักทางชุมชนต้องการที่จะให้องค์ความรู้ด้านดนตรีได้รับการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบต่อไป

บทที่ 4 ผลการวิจัย

4.1 พัฒนาการและความสำคัญในดนตรีพื้นบ้านกับชุมชนบ้านแสรโ

4.1.1 ประวัติศาสตร์ของคนกับเครื่องดนตรีพื้นบ้านชุมชนแสรโ

เริ่มแรกเดิมทีนั้นรับมาจากพ่อทอง เรืองชาญที่อยู่บ้านพลับหมุ่ 9 ก่อนที่จะมาแยกออกเป็นบ้านแสรโแต่ก่อนบ้านแสรโอยู่บ้านเดียวกันกับบ้านพลับ แต่ก่อนเริ่มเล่นดนตรีกันตรึมกับพิธีกรรมมะม่วงเข้าทรงตามที่ต่างๆเนื่องจากมีความเชื่อว่ามีเสียงดนตรีมะม่วงจะรำง่ายและผีสา่งจะเข้าทรงเร็ว ในอดีตเครื่องดนตรีจะมีปี่อ ใช้เล่นในดนตรีประเภทกันตรึมในการนำและกลองกันตรึมและเครื่องดนตรีชนิดอื่นจะตาม ปัจจุบันใช้ซอกันตรึมแทน เครื่องดนตรีก็จะประกอบไปด้วยกลองกันตรึม ฉิ่ง กรับ ปี่อ ประกอบกันเรียกว่ารวมเครื่องทั้งหมดแล้วเรียกว่า “กันตรึม”

ลายต่างๆที่เล่นจะมี ลายเจริ่ง ลายตระนู ลายมุลูปโถม ฉิ่งปี่ ฉิ่งมุย อะโย อมตุ้ใช้เล่นในลายมหรสพ และรำมะม่วงในงานสงกรานต์ งานมงคลจะใช้ลายเจริ่ง งานศพใช้ลายพญาโคก ลายจะช้าหน่อยธรรณี หงส์ปีกหัก สีนวล ลาวดวงเดือน ในอดีตมีกลุ่มที่เล่นอยู่ 2 กลุ่มทั้งตำบลทุ่งมนมีกลุ่มของตาปรอง มีคนเล่นกลุ่มละประมาณ 5 คน ส่วนของตาทองรับมาจากพ่อ ดนตรีที่เล่นกันอยู่รับมาจากเขมร เพราะในอดีตมีการอพยพมาจากเขมรเครื่องดนตรีที่มีมากมีปี ซอ กลอง ฉิ่ง กรับ

เมื่อพ่อกำพล เรืองสุข (ผู้ให้ข้อมูล) เล่าว่าแต่ ก่อนเล่นกันกลุ่มเดียวต่อมาได้มีการแยกวงเพราะว่าเจ็บใจที่เขาบอกว่าไม่ให้เด็กเล่นเครื่องดนตรีทุกชนิดเพราะกลัวว่าจะผิดครู เนื่องจากมีความเชื่อว่าเครื่องดนตรีทุกชนิดจะมีครูหากเล่นโดยไม่มีการไหว้ครูหรือขอขมาครูจะเล่นไม่เจริญ(เล่นไม่ดี หรือเล่นไม่เพราะ) ต่อมาจึงมีความพยายามจำเสียง จำทำนองเพลงที่เขาเล่นมาฝึกเอง อาศัยความชอบส่วนตัวจึงมาลองหัดทำเครื่องดนตรีเล็กๆเล่นเวลาไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควายจึงหัดเล่น พอโตเป็นหนุ่มมีโอกาสได้เดินทางไปทำงานและรู้จักกับอาจารย์นักดนตรีจึงได้หัดเล่นพิณจึงได้หัดเล่นจนมีความชำนาญและไปเล่นตามงานต่างๆ

เล่นเป็นวงครั้งแรกเมื่อปี 2540 มารวมกันเป็นวงมโหรีเริ่มต้นการรวมกลุ่มกันของผู้นำชุมชนที่มีแนวคิดอยากช่วยเหลือคนยากจนในชุมชนได้มีโอกาสจัดงานรื่นเริง หรืองานบุญต่างตามประเพณีที่มีในชุมชน เนื่องจากสมัยก่อนจะมีดนตรีมาเล่นที่บ้านได้ต้องเป็นคนมีเงินถึงจะจ้างได้เพราะการว่าจ้างแต่ละครั้งมีจำนวนเงินสูงมาก เมื่อผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่ ผู้ช่วย อบต.) มีความเห็นเช่นนั้นแล้วจึงรวมตัวกันเล่นช่วงแรกคนที่เล่นเป็นแล้วก็หัดให้คนที่เล่นไม่เป็นฝึกฝนกันจนชำนาญ ช่วงแรกก็เล่นตามงานวัดและงานประเพณีในชุมชนตำบลทุ่งมน เมื่อเล่นนานเรื่อยๆก็มีการบอกปากต่อปากกันไปเรื่อยๆก็มี

คนจากจังหวัดอื่นมาว่าจ้างต่อไปเล่นนอกจากช่วยเหลือคนในชุมชนแล้ว
วงอีก

ยังสร้างรายได้ให้กับคนใน

เมื่อรวมกันได้ 2 ปีจึงอยากให้มีการตั้งชื่ออย่างเป็นทางการ หัวหน้าวงจึงนำข้อเสนอเข้าสภา
ตำบลช่วยกันตั้งชื่อและให้ลงมติจนได้ชื่อว่า 11 เพชรเสียงพิณ ที่มาของชื่อ 11 เพชรเสียงพิณมาจาก
หมู่บ้านแต่ก่อนมี 18 หมู่บ้าน ต่อมา มีการแบ่งเขตการปกครองตามการปกครองของรัฐ แยกแบ่งเขตการ
ปกครองทุ่งมน-สมุด จากนั้นทุ่งมนเหลือ 11 หมู่บ้าน ดังนั้นทีมงาน 11 เพชรเสียงพิณจะเป็นตัวแทน
ของแต่ละหมู่บ้านของตำบลทุ่งมนในการสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน และต่อมาดาเจียดบ้านพลับได้แยกวง
เป็นอีกรวงโดยมีพื้นฐานจากคณะ 11 เพชรเสียงพิณเนื่องจากพอมีงานที่จัดตรงกันจะได้แบ่งกันไปเล่นได้

ความหมายของชื่อวง 11 เพชรเสียงพิณ 11 หมายถึง 11หมู่บ้าน เพชรหมายถึงความแข็งแกร่ง
พิณหมายถึงความถนัดในเรื่องเสียงพิณที่ใช้ในการนำลายการเล่น จึงกลายเป็น 11 เพชรเสียงพิณ คณะ
11 เพชรเสียงพิณมีนางรำจากโรงเรียนทุ่งมน และโรงเรียนทุ่งมนประสานงานโดยครูผู้ควบคุมเอาเสียงไป
เปิดฝึกให้นักเรียนฝึกรำก่อนโดยเพลงก็จะเลือกเอาตามประเภทของงานบางงานก็ใช้นางรำแต่บางงานก็ไม่
ใช้ตามแต่โอกาส โดยเพลงก็จะมีหลายลายโดยจะเลือกใช้ลายที่ครูรำเข้าถ้าไม่เข้าจะหาลายเล่นจนครูรำ
เข้าถ้าเป็นนักเรียนจะไม่ต้องลองลาย 11 เพชรเสียงพิณเป็นดนตรีพื้นบ้านที่มีการปรับปรุงยุคที่ใช้ตามงาน
ปัจจุบันมีการใช้เครื่องดนตรีประเภท กลอง แคน พิณ ฉิ่ง ฉาบ กรับ ซอ โปงลาง โหวต กรองตุ้ง กลองยาว
กลองอีสาน กลองรำมะนา กลองทรีโอ โป๊ะ โหม่ง อีเล็กโทน คนที่ประยุกต์ คือพ่อกำพล เรืองสุข เป็น
ดนตรีพื้นบ้านของตำบลมีการสืบทอดกันโดยผู้ที่สนใจและส่วนหนึ่งมีการบังคับให้เล่นโดยการใช้นุชชย
สัมพันธ์ที่มีมาก่อน มีวิธีไหว้ครูก่อนจะเรียนที่ผ่านมามีผู้เข้ามาเรียนรู้การเล่น 3 รุ่นแล้ว เมื่อเดือนสิงหาคม
2553 มีงบประมาณตามโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ
สถานศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ให้มีการจัดจ้างครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีการสอนตามโรงเรียนทาง
คณะ 11 เพชรเสียงพิณจึงมีพื้นที่ถ่ายทอดกระบวนการเรียนการสอนโดยการประยุกต์ความรู้ที่มีอยู่เข้ากับ
ความรู้จากกระบวนการวิจัยที่ได้ศึกษามา และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนจนสามารถเล่น
เครื่องดนตรีที่ตนเองชอบได้

4.1.2 พัฒนาการแนวดนตรีพื้นบ้านบ้านแสอ

พัฒนาการการเล่นดนตรีพื้นบ้านแสอนั้นมีการพัฒนาการอยู่ 3 ช่วงตามแนวทางดนตรีอยู่หลักๆ
ดังนี้ คือ

1) **ดนตรีกันตรึม** การเล่นดนตรีพื้นบ้านของบ้านแสอนั้นมีพัฒนาการที่มากกว่าจะเป็น วง
ดนตรีกลองยาว คณะ 11 เพชรเสียงพิณในปัจจุบันนี้ วงดนตรี 11 เพชรเสียงพิณนั้นมีรากฐานทางจังหวัด

ดนตรีและแนวเพลงมีพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในด้านการเล่นดังนี้ เริ่มต้นนั้นพื้นฐานของชุมชนในการเล่นดนตรี จะเป็นการเล่นดนตรี กันตรึม เป็นดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทยในแถบ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ โดยกันตรึมจะมีเครื่องดนตรีหลักๆดังนี้คือ กลองกันตรึม ปี่อ้อหรือปี่เตี๋ยง ซอต ร้าวเอก (ซออุ้งกลาง) ขลุ่ย ฉิ่ง หรือ กรับ สำหรับให้จังหวะ ปี่อ้อ (แปียอ))

2) **ดนตรีมโหรี** หลังจากนั้นก็มีมีการเปลี่ยนมาเล่นมโหรีซึ่ง วงมโหรีนั้นจะต้องใช้ผู้เล่นที่มากขึ้นและ นักดนตรีก็มากด้วยเช่นกัน โดยมากวงมโหรีนั้นจะใช้ในการบรรเลงประกอบพิธีกรรม ตามความเชื่อทาง ศาสนา เช่น โกล- มะมวด บ้องบ้อด ประกอบทั้งเป็นการบรรเลงประกอบในงานพิธีต่างๆ ทั้งงานมงคล และงานอวมงคล เป็นต้น สำหรับเครื่องดนตรีนั้นจะมีมากขึ้นและผู้เล่นที่มากขึ้นซึ่งโดยหลักจะประกอบไปด้วย ซอด้วง ซอตร้าวเอก กลองกันตรึม ระนาดเอกไม้ พิณ ปี่สะไล กลองรำมะนาขนาดใหญ่ เครื่อง ประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ

3) **วงดนตรีกลองยาว** ต่อมาได้มีการรวมคณะพัฒนางานมาเป็นวงดนตรีกลองคณะ 11 เพชรเสียง พิณในปัจจุบันนี้ เครื่องดนตรีก็หลากหลายมากขึ้นมีการผสมผสานเครื่องดนตรีทั่วไปและเครื่องดนตรีของ ท้องถิ่นท้องถิ่น และเครื่องดนตรีบางชนิดก็ทำเองทำเอง มีโหวต อีเล็กโทน กลองทรีโอ ฉิ่ง ฉาบ ที่ซื้อ สมัยก่อนเคยทำเองโดยใช้สำริดทองเหลืองปัจจุบันไม่ทำ เพราะเสียงไม่ดี หาวัดอุทิศยากและทำไม่ได้ ขนาด

4.1.3 การบริหารจัดการภายในคณะ 11 เพชรเสียงพิณ

1) **การบริหารจัดการคณะ** วงดนตรีบ้านแสร์ไอนั้น มีหัวหน้าวงคือนายกำพล เรืองสุข เป็นหัวหน้าที่มีหน้าที่ดูแลบริหารวงดนตรี ในด้านการบริหารจัดการภายในนั้นคนในคณะนั้นสมาชิกทุกคน จะต้องมาซ้อมดนตรีร่วมกันเป็นประจำ และทุกคนได้รับค่าตอบแทนทุกคน และมีสวัสดิการในการดูแล ที่ทีมงานหากมีเหตุการณ์ที่ต้องใช้เงินในกรณีฉุกเฉิน มีการตั้งกองทุนกลุ่มด้วยเพื่อใช้ในการดูแลเช่น เครื่องดนตรีเสียหายหรือเพื่อใช้ในการดูแลเช่น เครื่องดนตรีเสียหายหรือซื้อเพิ่ม ในการรับงานกับค่าจ้าง นั้น เรื่องค่าจ้างวงดนตรีจะไม่ระบุราคาค่าจ้างวงตายตัว แต่จะเป็นว่าแล้วแต่เจ้าภาพจะเห็นสมควร ถ้าเป็น งานบวชจะช่วยเหลือ 500 บาท

2) **ประโยชน์** การเล่นดนตรีที่บ้านของแสร์ไอนั้นนักดนตรีมีทั้งวัยรุ่นและผู้ใหญ่แต่เป็นการร่วม เล่นกันได้อย่างดี ดังนั้นนอกจากเป็นการสร้างรายได้ของสมาชิกในวงดนตรีแล้วนั้น ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกันภายในตัว ในเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ทีมงานทุกคนต้องมีวินัย รู้จักกาลเทศะ ตรงต่อเวลา เพราะเป็นการเล่นกันเป็นทีมทุกคนจะต้องมาร่วมเล่น ร่วมซ้อมดนตรีกันทุกคน

4.1.4 ประเพณีวัฒนธรรมกับดนตรีพื้นบ้านแสอ

ดนตรีนั้นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของมนุษย์และสังคมมานานแล้ว และดนตรียังสะท้อนออกมาพร้อมกับประเพณีในท้องถิ่นได้อย่างลงตัวและกลมกลืน

1) การละเล่น ปันโกลมะมั่วด “เป็นพิธีกรรมที่ใช้รักษาคนป่วย โดยเป็นการเข้าทรงเพื่อถามถึงสาเหตุและทางแก้หรือรักษาอาการป่วยต่างๆ” จะประกอบพิธีตอนกลางคืนเล่นกันจนเกือบสว่าง ในพิธีจะมีการเล่นดนตรีบรรเลงประกอบหนักเบาเร้าใจ เพื่ออัญเชิญดวงวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์มาเข้าทรงในร่างทรง และไถ่ถามที่มาที่ไปและเรื่องราวปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาสาเหตุที่มาของปัญหา ส่วนดนตรีที่เล่นก็จะเป็นเครื่องดนตรี กันตรึม มีกลองกันตรึม แคน ซอ กรับ ฉิ่ง ปี่ โหม่ง ส่วนแคน ซอ และปี่นั้น ก็จะมีการเล่นสลับกันไปบ้าง ตามจังหวะ ตามเพลงทำนองลาย หรือตาม วิทยุยานที่เข้าร่างทรงขอว่าต้องการจังหวะอย่างไร

2) งานบวช ในงานบวชนั้นเป็นงานหนึ่งที่คนในชุมชนเชื่อว่าลูกผู้ชายก็ต้องบวชสักครั้งเพื่อทดแทนบุญคุณพ่อแม่ผู้เลี้ยงดูเรามา เจ้าภาพจัดงานก็จะมีการมาร่วมในพิธีการงานบวชผูกข้อมือช่วยงานในพิธีการ และก็จะมีการแห่หน้าเข้าพิธีการในวัด จะเป็นการแสดงเพลงบรรเลงเป็นจังหวะสนุกสนานเร้าใจเป็นเมดเลอร์ ยาวจนถึงวัด สร้างบรรยากาศขบวนแห่หน้าในงานบวชเพื่อให้ผู้ร่วมขบวนแห่ได้เต้นรำทำเพลงไปกับจังหวะเพลง สำหรับงานบวชนั้นทางทีมงานคณะ 11 เพชรเสียงพิณ เมื่อได้รับการจ้างไปเล่นการแสดงในงานบวช ก็จะช่วยฝังเจ้าภาพที่จัดคืน 500 บาท ทุกครั้ง

3) งานบุญงานมหรสพ จะเป็นงานบุญกระถิน ผ้าป่า ออกพรรษา ที่จะมีการเชิญ หรือจ้างให้ไปเล่นดนตรี ซึ่งมีทั้งเล่นแบบ มโหรี หรือเล่นกันตรึม ดนตรีสนุกสนาน จะเป็นไปตามเงื่อนไขความต้องการของงาน เช่นงาน ออกพรรษาที่ต้องใช้บรรยากาศสนุกสนานในขบวนแห่ก็จะมียกลองยาว หรือในงานต้องการบรรยากาศงานวัดดั้งเดิมก็จะมีการเล่นมโหรี เป็นต้น

4) งานแต่ง ในงานแต่งงานนั้นทางเจ้าภาพก็มีการขอแรงเพื่อบ้านใกล้เรือนเคียงหรือพี่น้องมาร่วมช่วยงาน ทั้งเตรียมการสถานที่เวที อาหาร เช่นเดียวกันกับงานทั่วไป ซึ่งดนตรีพื้นบ้านก็จะมีส่วนประกอบในงานโดยหลักคือในช่วงของขบวนแห่ขันหมาก ที่ขบวนแห่จะมีการตั้งขบวนและขับขานบทเพลงสร้างความสนุกสนาน โดยมากที่เล่นก็จะเป็นจังหวะกลองยาวทั่วไป

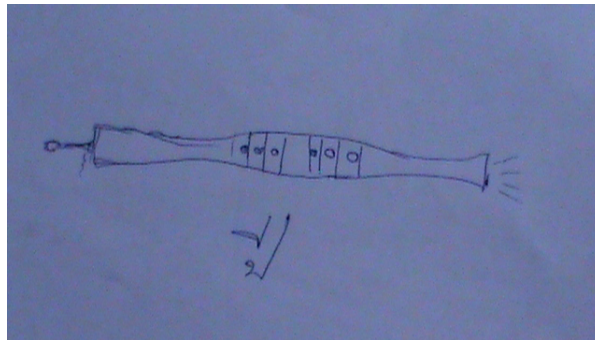
5) งานศพ ในสมัยอดีตในงานศพจะมีการจ้างนักดนตรีมาเล่นเพลงเพื่อสร้างบรรยากาศในงานไม่ให้มีความเจ็บเหงาหรือเศร้าจนเกินไปในยามค่ำคืน ดนตรีมโหรีก็เป็นสิ่งที่คนในชุมชนใช้เล่นบรรเลงประกอบงานศพเพื่อ ดึงผู้คนในชุมชนมาร่วมฟัง และเป็นเพื่อนเจ้าภาพงานศพ

4.2 องค์ความรู้ในเรื่องดนตรีพื้นบ้านสเรโอ

4.2.1 ชนิดเครื่องดนตรีพื้นบ้านสเรโอ

4.2.1.1 ชนิดเครื่องดนตรีในชุมชนบ้านสเรโอที่มีในอดีตและขาดหายไป เช่น ปี่อังกวด ปี่อ้อ ปี่ธรรมดา ปี่ฉวา กะป้อหรือจะเข้ จาแปย

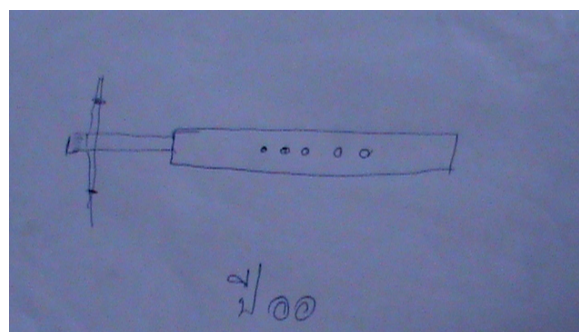
1) เครื่องดนตรีประเภทเป่า

เครื่องดนตรีประเภทเป่า ปี่ (ไม่มีในชุมชนแล้ว)

เครื่องดนตรีประเภทเป่า อังกวด (ตอนนี้ในชุมชนไม่มีแล้ว)

เครื่องดนตรีประเภทเป่า ป้ออ (ตอนนี้ในชุมชนไม่มีแล้ว)

2) เครื่องดนตรีประเภทดีด

จําเปย (ตอนนี้ในชุมชนไม่มีแล้ว)

กะป้อหรือจะเข้(ตอนนี้ในชุมชนไม่มีแล้ว)

4.1.2.2 ชนิดเครื่องดนตรีในชุมชนบ้านแสรโอบปัจจุบันมีดังนี้ ซอ พิณ เบส กลองยาว กลองอีสาน กลองรำมะนา กลองตุ่ง กลองกันตรึม กลองทรีโอ ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง โป้ะ แคน ขลุ่ย โป่งกลาง โหวต และเครื่องดนตรีที่สามารถผลิตขึ้นเองได้มี พิณ

1) เครื่องดนตรีประเภทดีด

เครื่องดนตรีประเภทตี กลองยาว

กลองยาว เป็นกลองขึ้นหนังหน้าเดียวตัวกลองทำด้วยไม้จริง เช่น ไม้มะม่วงไม้ฉำฉา ตอนหน้าใหญ่ตอนท้ายมีลักษณะเรียวแล้วบานปลายเป็นรูปดอกลำโพง มีหลายขนาดและบางขนาดหน้ากลองกว้างประมาณ ๒๑ ซม. ยาวตลอดตั้งแต่หน้ากลองถึงปลายหางประมาณ ๗๕ ซม. ตรงกลางของหน้ากลองติดข้าวสุกบดผสมขี้เถ้าถ่วงเสียง ใช้เป็นเครื่องเล่นในวงดนตรีกลองยาวของบ้านแสร์โอ

เครื่องดนตรีประเภทตี กลองอีสาน

กลองอีสาน หน้าที่จะคล้ายกับกลองรำมะนา

เครื่องดนตรีประเภทตี กลองรำมะนา

กลองรำมะนา เป็นกลองที่ให้เสียงทุ้มต่ำ ลักษณะทรวดทรง กลม ทำจากต้นไม้อายุกลาง หรือ ต้นตาล เจาะรูทะลุตรงกลาง หุ้มด้านหนึ่งด้วยหนังวัว ซึ่งให้ตึงด้วยเชือกหนัง หรือเชือกไนลอน ใช้ตีประกอบวงมะโหรี วงกลองยาว หรือตีให้จังหวะการเล่นพิณ แคน เป็นต้น รำมะนาออกจากคุ่มจังหวะตก แล้วสามารถตีส่งจังหวะ เสียงดังตึงและโปะ นิยมตีด้วยมือ

เครื่องดนตรีประเภทตี กลองตุ่ง

กลองตุ่ง เป็นกลองที่ให้เสียงที่ทุ้มและดัง เสียงจะดัง ตุ้ง ตุ้ง ตุ้ง ตุ้ง จะใช้ไม้ตี

เครื่องดนตรีประเภทตี กลองกันตรึม

กลองกันตรึม เป็นเครื่องหนังชนิดหนึ่งทำด้วยไม้ซุงกลวง ซึ่งหน้าด้านหนึ่งด้วยหนังตึงให้ตึงด้วยเชือก ใช้ตีประกอบจังหวะในวงกันตรึม ในงานพิธีกรรมเช่น ปันโจลมะมีวด โดยใช้ในการเล่น 2 ตัวเล่นตามจังหวะเสียงจะดัง ตึง ถือว่าเป็นเครื่องดนตรีท้องถิ่นที่มีมานาน

เครื่องดนตรีประเภทตี กลองยาว

กลองยาว เป็นเครื่องดนตรีทั่วไปที่มีหลายเสียงหน้าที่คล้ายกับกลองชุด ที่คุมจังหวะและบรรเลงสร้าง ความสนุกสนาน สามารถสะพายเดินได้

เครื่องดนตรีประเภทตี กลอง

ฉาบ รูปร่างคล้ายฉิ่ง แต่หล่อบางกว่าฉิ่ง มีขนาดใหญ่กว่า และกว้างกว่า ตอนกลางมีปุ่มกลมทำ เป็นกระทุ้ง ขอบนอกแบนราบออกไปโดยรอบ เจาะรูตรงกลางไว้ร้อยเส้นเชือก หรือเส้นหนังสำหรับถือ มี 2 ขนาด คือ ฉาบใหญ่ตีตรงจังหวะ และฉาบเล็กตีขัดจังหวะหน้าที่คล้ายๆกับกับฉาบแต่เสียงจะสั้นกว่า

เครื่องดนตรีประเภทตี ฉาบ

ฉาบ รูปร่างคล้ายฉิ่ง แต่หล่อบางกว่าฉิ่ง มีขนาดใหญ่กว่า และกว้างกว่า ตอนกลางมีปุ่มกลมทำเป็นกระพุ้ง ขอบนอกแบนราบออกไปโดยรอบ เจาะรูตรงกลางไว้ร้อยเส้นเชือก หรือเส้นหนังสำหรับถือ มี 2 ขนาด คือ ฉาบใหญ่ตีตรงจังหวะ และฉาบเล็กตีขัดจังหวะกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ

เครื่องดนตรีประเภทตี กรับ

กรับ ทำด้วยไม้แก่น โดยปกติทำด้วยไม้ชิงชัน เหลาเป็นรูปสี่เหลี่ยม เสียนิดหน่อย เพื่อมิให้บาดมือ และให้สามารถ กลิ้งตัวกระทบกันได้สะดวก ใช้ประกอบใน การขับเสภา ผู้กล่าวขับคนหนึ่ง จะต้องใช้กรับจำนวนสองคู่ กล่าวขับไปพลาง มือทั้งสองแต่ละข้าง ก็ขยับกรับ ให้กระทบ เข้าจังหวะกับเสียงกรับไปพลาง ภายหลัง นิยมใช้ตีประกอบจังหวะ ในวงดนตรีไทย ประเภทต่าง ๆ อีกด้วย

เครื่องดนตรีประเภทตี โหม่ง

โหม่ง เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นทั้งพิธีกรรม ปันโจลมะมั่วด มโหรี กันตรึม การเล่นก็เคาะตาม จังหวะ

เครื่องดนตรีประเภทตี เปาะ

เปาะ เป็นเครื่องดนตรีพื้นฐานในการเคาะตามจังหวะ การเล่นไม่ซับซ้อน

เครื่องดนตรีประเภทตี โปงลาง

โปงลาง จัดเป็นเครื่องตีชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายระนาดส่วนประกอบที่สำคัญคือ ลูกโปงลางซึ่งเดิมมี 5-7 ลูกปัจจุบันนิยมทำเป็น 12 ลูก โปงลางทำด้วยไม้เนื้อแข็งนิยมใช้ไม้หมากเลื่อมและไม้หมากหวด มีขนาดใหญ่โปงลางจะมีเสียง 5 เสียงเท่านั้นเพราะเพลงพื้นบ้านอีสานใช้เพียง 5 เสียง เสียงสูงต่ำตามขนาดของไม้ใช้เชือกร้อยติดกันเป็นผืนนิยมแขวนด้านเสียงต่ำไว้ด้านบนเสียงสูงทอดเอียงลงเวลาตีใช้ผู้ตี 2 คน ๆ หนึ่งตีตามทำนองส่วนอีกคนหนึ่งตีเสียง ใช้ในการเล่นกลองยาว

2) เครื่องดนตรีประเภทเป่า

เครื่องดนตรีประเภทเป่า แคน

แคน จัดเป็นเครื่องเป่าชนิดหนึ่ง เป็นเครื่องดนตรีที่สำคัญที่สุดชาวอีสานมีเสียงคล้ายออร์แกน แคนมีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ เต้าแคน ไม้กู่แคน ลั่นแคน ขี้สับและมิดเจาะเป็นโพรง เพื่อสอดลูกแคนเรียงไว้ในเต้าแคน เจาะส่วนหน้าเป็นรูปเป่าเพื่อบังคับลมเป่าให้กระจายไปยังลั่นแคนอย่างทั่วถึง ไม้กู่แคนทำด้วยไม้ซางหรือไม้รวกเล็ก ๆ ที่มีขนาดและความหนาพอเหมาะและลดหลั่นกัน นำมาเจาะให้ทะลุข้อตัดให้ตรง ตัดให้ได้ขนาดสั้น ยาวได้สัดส่วน เจาะรูสำหรับใส่ลั่น ลั่นแคนทำจากโลหะทองแดง หรือทองแดงผสมเงิน นำไปหลอมและนำมาตีเป็นแผ่น ให้ได้ขนาดและความหนาบางตามต้องการ นำมาตัดให้ได้ตามขนาดต่าง ๆ แล้วนำไปสอดใส่ในกู่แคน แต่ละอันตามแผนผังเสียงของแคน สำหรับในดนตรีพื้นบ้านนั้น เล่นในพิธีกรรม ปันโจลมะมืวด ลำเจียก

เครื่องดนตรีประเภทเป่า ขลุ่ย

ขลุ่ย เป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของไทย มีทั้งทำด้วยไม้ไผ่ และพลาสติก วัสดุทางปลายแต่เจาะทะลุ ข้อย่างไฟให้แห้งแล้วตบแต่งผิวให้ ไหม้เกรียมเป็นลวดลายสวยงาม ด้านหน้าเจาะรูกลมๆเรียงแถวกัน 7 รู สำหรับนิ้วปิดเปิดเสียง ขลุ่ยไม่มีลิ้นเหมือนปี่ แต่เขาใช้ไม้อุด เต็มปล้อง แล้วปาดด้านล่างให้มีช่อง ไม้อุดนี้ เรียกว่า “ดาก” ทำด้วยไม้ที่ไม่มีขุยมาบั้งลม จะสังเกตว่า ขลุ่ย 1 เล่า จะมีรูทั้งสิ้น 14 รู

เครื่องดนตรีประเภทเป่า โหวด

โหวด เป็นเครื่องเป่าไม้ไม่มีลิ้น จัดอยู่ในประเภทขลุ่ยแต่โหวดไม่มีรูพับจะมีเสียงลดหลั่นกันตาม ลักษณะของเสียงดนตรี โหวดประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วนคือ ลูกโหวดไม้แกน และซี่สอดลูกโหวดทำจาก ไม้ซางที่ชาวอีสานเรียกว่าไม้เฮี้ยหรือไม้กู่แกน ทางเขมรจะเรียกว่า เซอปกว นำมาตัดให้ได้ขนาดลดหลั่น กันเป็นท่อนตามโครงสร้างของเสียงแล้วมาเรียงติดไว้กับแกนไม้ไผ่โดยใช้ซี่สอดเป็นกาวเชื่อมติดกันไว้ซี่สอดส่วน หนึ่งใช้อุดรูลูกโหวดด้านล่างเพื่อเป็นเครื่องปรับระดับเสียงและซี่สอดอีกส่วนหนึ่งใช้ติดไว้ที่ตรงหัวของโหวด เพื่อกันกระแทกเวลาโหวดตกกระทบกันปัจจุบันใช้รองปากเวลาเป่าเพื่อหันโหวดไปมาได้สะดวก

3) เครื่องดนตรีประเภทดีด

เครื่องดนตรีประเภทดีด พิณ

พิณ จัดเป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด มีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วน คือ กระจกลูก คันทันพิณ ลูกบิด สาย และไม้ดีดกระจกลูกและคันทันพิณ นิยมทำมาจากไม้ชิ้นเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นไม้ขนุนหรือไม้ประดู่ กระจกลูกของพิณ มีหลายรูปทรง ทั้งรูปกลม รูปเหลี่ยมหรือรูปไข่ กล้องเสียงเป็นสี่เหลี่ยมมนหรือคล้ายใบไม้ สายพิณเดิมทำด้วยสายไหม แต่ปัจจุบันทำด้วยสายลวดมี 2-4 สายตอนปลายทำเป็นลวดลายหัวพญานาคใช้ดีดด้วยแผ่นบางๆ

เครื่องดนตรีประเภทดีด เบส

เบส เป็นเครื่องดนตรีทั่วไปที่มีหน้าที่ในการควบคุมจังหวะทำนอง โดยเสียงจะมีความทุ้มมาก ส่วนใหญ่จะเล่นในงานดนตรีกลองยาวของวงดนตรี 11 เพชรเสียงพิณ

4) เครื่องดนตรีประเภทสี

เครื่องดนตรีประเภทสี ซอ

ซอด้วง เป็นซอ 2 สาย เช่นกัน ทั้งทวนและคันชักทำอย่างเดียวกับ ซอฮู้แต่ขนาดย่อมกว่าและสั้นกว่าเล็กน้อย กะโหลกซอด้วงเดิมทำด้วยกะโหลกไม้ไผ่ ต่อมาใช้ไม้จริงและงา ที่นิยมว่าเสียงดีนั้น ทำด้วยไม้ลำเจียกส่วนทางวงจะใช้ไม้ประดู่ ใช้หนังงูเหลือมหนังลูกวัวจะทำให้ดีต้องหนังตะกวดซึ่งหน้าซอ เนื่องจากลักษณะกะโหลกซอด้วง คล้ายเครื่องดักสัตว์ที่เรียกว่า "ด้วง" เช่น เครื่องดักแด้ จึงเรียกเครื่องสีชนิดนี้ตามรูปร่างลักษณะนั่นเอง ซอด้วงมีเสียงสูง ดังแหลมกว่าซอฮู้ ใช้บรรเลงวงเครื่องสาย และ วงมโหรี กันตรึม และใช้ในวงดนตรีกลองยาวบ้านแสรโอ

4.2.2 องค์ความรู้เรื่องลาย (จังหวะทำนอง) ดนตรีที่มีการเล่นในชุมชนบ้านแสรโอ

สำหรับลายดนตรีที่เล่นอยู่ในบ้านแสรโอนั้นมีหลายลายทำนอง ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าดนตรีที่เล่นนั้นเป็นดนตรีประเภทอะไร และเล่นในงานอะไร ซึ่งสามารถแบ่งออกดังนี้

1) **กันตรึม** เป็นดนตรีที่มีมานานแล้วและยังเล่นกันอยู่และมีจังหวะดนตรีหลายลาย แต่จะมีลายที่เล่นกันอยู่คือ ลาย ไยเทอดา มะรูก่า อมตูก ปรัมเปย แซกมร ลาวเขียนเทียน ลาววงเดือน พยาโสภ เครื่องดนตรีประกอบไปด้วย กลองกันตรึม ปี่อ ซอ กรับ เล่นในประเพณีรำแม่มด งานศพ รำตรด(วันสงกรานต์) รำตรดมีกลองกันตรึม 2 ตัวทำนองที่เล่นจะมี 3 จังหวะ

2) **รำตรด** ทำนองการเล่นจะมี 3 จังหวะคือ จังหวะนาเฮยเนียงนา จังหวะการตีเป็นเสียง โจ๊ะ โจ๊ะ ตูย จังหวะบทอังกูย จังหวะการตีเป็น ตูง โจ๊ะ (แล้วก็เว้นช่วงหายใจแล้วค่อยตี) การร้องเพลงก็จะส่งเสียงใหญ่เหมือนเสือ จังหวะจังหวะกำเปอะไหลเฮย โจ๊ะ โจ๊ะ ตูย จังหวะคล้ายกันกับ จังหวะนาเฮยเนียงนา และจะออกไปลายของเจรียง

3) มโหรี ในอดีตมีความแตกต่างกันมีความถี่ของการเล่น ง่ายเข้าใจ ปัจจุบันไม่มีความแตกต่าง เพราะมีการประยุกต์ใช้ร่วมกันหมดแล้วแต่ถ้าฟังดีก็จะรู้ว่ามี ความต่างกันระหว่างกันตรึมกับ มโหรี เพราะมโหรีปีเสียงจะดังกว่าเครื่องดนตรีชิ้นอื่นเหมือนกับเป็นตัวนำ ส่วนกันตรึมขอเสียงจะดังกว่า

4) กลองยาว ในอดีต เครื่องดนตรีประกอบไปด้วย ฉาบใหญ่ กลองยาว กลองรำมะนา กลองตุ่ง ปัจจุบันมีการประยุกต์และพัฒนาใช้เครื่องดนตรีเพิ่มเข้ามาอีกมี ซอ พิณ กลองชุด แคน เบส กีตาร์ กลองทรีโอ กลองอีสาน กลองรำมะนา ประยุกต์แล้วลายจะต่างออกไปเสียงที่มีการประยุกต์แล้วจะนิยมกว่าฟังดูรื่นหู ไพเราะ ส่วนดนตรีที่ใช้เครื่องดนตรีน้อยขึ้นเสียงจะออกข้างเดียวไม่ค่อยเพราะ ดังนั้นจึงมีการประยุกต์เพิ่มเครื่องดนตรีเข้ามาเพื่อสร้างสีสัน และเพิ่มความไพเราะให้กับคนฟังมากขึ้นและเพิ่มเครื่องเสียงเข้ามาอีกเพื่อให้เสียงมีความชัดเจนมากขึ้น การปรับใช้วัฒนธรรมดนตรีของ 11 เพชรเสียงพิณตามความต้องการของชาวบ้านเนื่องจากชาวบ้านชอบความสนุกสนาน พอได้ไปเล่นท้องถิ่นอื่นได้เห็นการเล่นของแต่ละชุมชนนั้นๆแล้วได้กลับมาประยุกต์กับดนตรีที่มีอยู่เช่นกลองยาวได้รับมาจากภาคกลางช่วงแรกมี กลอง ฉิ่ง ฉับ กรับ โหม่ง จากนั้นได้มาประยุกต์ พิณ แคน เข้ามาร่วมซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของอีสาน ในการปรับประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีที่มีอยู่ส่วนหนึ่งมองในเรื่องของความสนุกสนานให้ทันกับกระแสของยุคสมัย แต่ยังคงไว้ซึ่งความงดงามของวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีอยู่ของคนในท้องถิ่น เช่นก่อนที่จะมีการละเล่นต้องมีการไหว้ครูด้วยเพลงเก่าและมีการสอนประวัติศาสตร์แก่คนรุ่นหลังให้ได้รู้ถึงที่มาของดนตรีพื้นบ้าน

4.2.3. ความสามารถด้านการจัดทำเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

เครื่องดนตรีที่มีอยู่ในชุมชนและเกิดการถ่ายทอดการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชนบ้านแสร์โอมิทั้งหมด 20 ชนิด มี

1) เครื่องดนตรีที่ชุมชนแสร์โอมิสามารถทำได้ มีอยู่ 10 ชนิดประกอบไปด้วย พิณ ซอ กลองยาว กลองตุ่ง ปี่ชวา ขลุ่ย กรับ โป้ะ แหก เบส โดยจะเป็นการประยุกต์ใช้กับวัสดุในชุมชนหรือวัสดุต่าง ๆ นำมาทำใช้เช่นไม้ ไม้ไผ่ กระป๋องสังกะสี โลหะ ซึ่งบางอย่างสามารถหาได้ในชุมชน บุคลากรที่สามารถผลิตเครื่องดนตรีและถ่ายทอดเครื่องดนตรีให้เยาวชนได้ ได้ในตำบลทุ่งมนจะมีอยู่ 3 คน คือ

นายสวัสดิ์ สามารถทำ พิณ หมู่ 1 บ้านทุ่งมน ต.ทุ่งมน อ.ปราสาท จ.สุรินทร์

บ้านตาปาง ตำบลทุ่งมนทำ พิณ เป็น 1 คน

นายกำพล เรืองสุข สามารถจัดทำ พิณ ซอ กลองยาว กลองตุ่ง ปี่ชวา ขลุ่ย กรับ โป้ะ แหก เบส

2) ตัวอย่างกระบวนการจัดทำเครื่องดนตรีที่ผู้รู้ในชุมชนสามารถผลิตเอง

ตัวอย่างกระบวนการจัดทำขลุ่ยไม้ไผ่

วัสดุอุปกรณ์และการทำ ไม้ไผ่ลำเล็ก ไม้เนื้ออ่อนสำหรับทำลิ้น ส่วนเจาะรู ส่วเจาะรูเริ่มจากการหาไม้ไผ่ ใช้ไม้ไผ่ที่แก่จนได้ที่ หมายถึง ไม้ไผ่ที่ตัดมาแล้วไม่เหี่ยว ลำต้นตรงไม้ไผ่หนึ่งต้นสามารถทำขลุ่ยได้หลายชิ้น จากนั้นวัดขนาดความยาวของไม้ไผ่ให้มีความยาว 44 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.9/2 ซม. เจาะกลองเสียง 4.50 ซม. รุกกลองเสียง 1 ซม. รูแรกประมาณ 17 ซม. รูห่างกันประมาณ 2.50 ซม./ รูความยาวจากบนเจาะสุดท้าย 18 ซม.

ตัวอย่างกระบวนการจัดทำขอ

วัสดุและอุปกรณ์และการทำ ไม้เนื้อแข็งสำหรับทำด้ามขอความยาว 76 ซม. ไม้เนื้อแข็งทำตัวขอ กลึงให้กลมยาวประมาณ 13-15 ซม. เส้นรอบวงด้านนอก ประมาณ 4-5 นิ้ว เส้นรอบวงด้านในประมาณ 3 นิ้ว ไม้ทำคันชักขนาดเหมาะสมมือต้องยึดหยุ่นและเหนียวยาวประมาณ 50 ซม. ไม้ลูกบิดสองอัน ขนาดความยาว 15 ซม. เอ็นขนาดเล็กทำทำหางม้าคันชัก ลวดสาย หนังงู/หนังลูกวัว/หนังตะกวด สิว กาวไม้ และส่วน เมื่อวัสดุเตรียมเรียบร้อยแล้ว มาประกอบเข้าด้วยกัน ซึ่งการทำขอนั้นละเอียดอ่อนในเรื่องของการทำ และมีเทคนิคประจำตัวของคนทำที่จะได้เสียงที่ต้องการอีกด้วย

4.2.4 การถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้านแบบเขมร

ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆเช่นการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีของคนพื้นถิ่นเขมรสุรินทร์นั้น การที่คนจะได้มาเรียนรู้ศาสตร์ด้านนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับในอดีต ซึ่งจะมีความต่างจากในปัจจุบัน

1) **การถ่ายทอดเรียนรู้ในอดีต** ในอดีตการเรียนรู้วิชาความรู้สิ่งสำคัญมากคือครู ดังนั้นผู้ที่มาเรียนวิชานั้นๆเช่นวิชาดนตรีพื้นบ้านท้องถิ่น ต้องมาทำการขึ้นครูเพื่อเป็นการแสดงการบอกกล่าวแก่ ตาครู หมายถึงครูของผู้สอนอาจเป็นผู้ที่ล่วงลับไปแล้วหรือยังมีชีวิตอยู่ก็ได้ และครูผู้สอนก็จะมีกฎธรรมเนียมปฏิบัติข้อห้ามต่างๆ เพื่อให้เป็นหลักยึดปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและนำวิชาไปใช้ประโยชน์ในทางที่ดี ซึ่งการเรียนลักษณะนี้จะมีข้อเด่นคือจะยึดถือคำสอนคำบอกจากครูที่เป็นคนรู้เรียนมา อย่างเคร่งครัด มีการเคารพในเครื่องดนตรีที่เล่นเห็นชัดเช่น เวลา ก่อนแสดงหรือจับเครื่องดนตรี จะต้องมีการบอกกล่าวหรือยกมือไหว้ เพื่อเป็นการแสดงถึงความเคารพต่อครูบาอาจารย์

2) **การถ่ายทอดความรู้ปัจจุบัน** สำหรับวงดนตรีบ้านแสโรในปัจจุบันนั้นจะเป็นวงดนตรีพื้นบ้านที่ประยุกต์ออกมา ทั้งเครื่องดนตรีที่หลากหลาย และลายทำนองในการเล่น ที่มีส่วนผสมของลำ และลายกันตรึม ซึ่งเป็นการปรับตัวทางดนตรีกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน สำหรับกระบวนการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีนั้น ก่อนเล่นจะมีการผูกกลุ่มกัน หรือการผูกเสี่ยว มีการขึ้นครูมีการเซ่นไหว้ด้วยหัวหมูเลี้ยงผี

เพื่อให้การเล่นนั้นมีครูอยู่กับตัว เพลงครูจะมีการแกะลายหมอลำเพลินมาก่อนเล่นทุกครั้งจะมีการเล่นเพลงนี้ก่อน ลักษณะการเล่นที่ผ่านมามีการเล่นโดยอาศัยคนที่อยากเล่นเพราะการเล่นในสมัยก่อนเล่นเพื่อรับใช้วัฒนธรรมประเพณีและคนที่เล่นเพื่ออยากช่วยเหลือคนที่ไม่มีรายได้เพราะในการจ้างเครื่องเสียงหรือการจ้างคณะอื่นมาเล่นจะแพงมากหากฐานะทางครอบครัวยากจนจะไม่สามารถจ้างดนตรีได้ ทางผู้นำชุมชนตำบลทุ่งมนจึงมีการหารือกันในส่วนที่จะจัดตั้งคณะดนตรีพื้นบ้านเพื่อที่จะมารับใช้วัฒนธรรมประเพณีและคนยากจนที่มีรายได้น้อยในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่น ถ้ามีการไปเล่นงานบวชหากมีการว่าจ้างไปหากตกลงราคากันเรียบร้อยแล้วในการจ่ายค่าจ้างคณะ 11 เพชรเสียงพิณจะคืนค่าจ้างเจ้าภาพไป 500 บาททุกครั้งเพื่อเป็นการสมทบการทำบุญในงานบวช ในส่วนของการเลือกคนที่จะมาเล่นในช่วงระยะการเริ่มก่อตั้ง 11 เพชรเสียงพิณจะคัดเลือกคนที่มีพื้นฐานการเล่นมาทั้ง 11 หมู่บ้านในตำบลทุ่งมนและมีการรวมตัวกันเล่นการสอนก็จะมีคนนัดหมายกันมาเล่นและนั่งกันเป็นวงเพื่อที่จะเห็นหน้ากันทุกคนที่เล่นในการส่งสัญญาณในการเล่นบอกจังหวะการเล่นกันในวงและแต่ละคนเลือกเครื่องดนตรีที่พอจะเล่นได้และฝึกซ้อมกัน หลังจากเล่นเสร็จจะมีการให้ข้อคิดข้อเสนอกันภายในวง ฉะนั้นดนตรีพื้นบ้านแสอโจึงมีการปรับใช้ตลอดเมื่อมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันเห็นควรว่าอันไหนควรปรับก็ปรับแต่ให้คงกลิ่นไอของดนตรีพื้นบ้านที่มีมาแต่อดีตไว้ด้วยดังนั้นภายในวงจึงมีทั้งเครื่องดนตรีเก่าและใหม่รวมอยู่ด้วยกัน

4.3 ประโยชน์และคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านแสอโ

4.3.1 ด้านสมาชิกในคณะ 11 เพชรเสียงพิณ

การเล่นดนตรีบ้านแสอโเป็นการเล่นกันเป็นทีม โดยมีการซ้อมเล่นกันในช่วงเวลาว่างหลังจากที่ปฏิบัติภารกิจส่วนตัวหรือของครอบครัว โดยจะมีการนัดซ้อมพร้อมกับบ้างเล่นคู่บ้างตามโอกาส และมีทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนเป็นสมาชิกในวง ซึ่งการฝึกการตรงต่อเวลาเป็นสิ่งสำคัญมากในการเล่นดนตรีและระเบียบวินัย การเคารพซึ่งกันและกันเป็นทีม การฝึกการมีสมาธิ และความสามัคคีในวงเป็นสิ่งสำคัญที่วงต้องมี ซึ่งสิ่งเหล่านี้สมาชิกทุกคนจะได้เรียนรู้จากการอยู่ร่วมกันในวง และเรื่องราวได้ที่ช่วยในการจูนเจือครอบครัว ในทีมจะมีกองทุนสวัสดิการในกลุ่ม ทั้งดูแลความเป็นอยู่สมาชิกและ เงินในการดูแลเช่นบำรุงเครื่องดนตรี

4.3.2 ด้านประเพณีวัฒนธรรม

การดำรงอยู่ของประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ย่อมแตกต่างกันออกไป ส่วนสำคัญที่เป็นพื้นฐานหลักคือคุณค่าความดีงามที่คนในชุมชนนั้นยึดถือปฏิบัติกันมาจนเป็นธรรมเนียม และดนตรีก็เป็น

ส่วนหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างแนบเนียน และในด้านดนตรีพื้นบ้านนั้น ได้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวัฒนธรรมประเพณีในชุมชนโดยสามารถแบ่งเป็นสองหลักดังนี้

1) **สัมพันธ์กับคนโดยตรง** เมื่อเราได้ยินเสียงเพลงประกอบกันเป็นจังหวะสูงต่ำตามท่วงทำนอง ประกอบกันเป็นเพลง การลุกขึ้นร่ายรำประกอบกับเสียงเพลงเป็นสิ่งที่ทุกคนรับรู้และผูกพันกันเป็นสากล ซึ่งดนตรีเป็นสิ่งที่สร้างอารมณ์คล้อยตามและจรโลงความรู้สึกให้กับผู้ฟังและผู้เล่น ดังนั้นดนตรีจึงมีอยู่ในส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในสังคม ที่ออกมาในรูปแบบการแสดงในงานประเพณีต่างๆ เพื่อสร้างบรรยากาศความรื่นเริงบันเทิงให้กับคนในผู้เข้าร่วม เช่น งานบวช ในขบวนแห่ขวัญนาคน งานแต่งงาน งานบุญกระถิน ผ้าป่าสามัคคี ล้วนแล้วแต่ต้องมีเสียงดนตรีประกอบ

2) **สัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์** ในส่วนของงานประเพณีของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การแสดงดนตรีนั้นยังเป็นการแสดงที่แสดงถึงการเคารพ การบวงสรวงการขอพร กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์พึงพอใจ เช่น พิธีกรรม ปันโจลมะมวด เป็นพิธีกรรมทางความเชื่อที่เป็นการเชิญดวงวิญญาณมาเข้าร่างทรงโดยใช้ดนตรีเป็นตัวสื่อเพื่อเป็นการเชื้อเชิญให้ดวงวิญญาณเข้าสิงอยู่ร่างทรง เพื่อมาร่ายรำจนพอใจ หลังจากนั้นญาติพี่น้องเจ้าภาพจัดงานถามไถ่ถึงเรื่องราวต่างๆหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับร่างทรง

4.3.3 ด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาค้นพบว่าการเล่นดนตรีพื้นบ้านของชาวบ้านแสร์โมีความสำคัญอย่างมากหลังจากที่มีแต่ผู้นำชุมชนเล่น จากนั้นมีการขยายวงกว้างออกสู่ชุมชนหมู่บ้านมีการมาฝึกเล่นกันในชุมชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ได้มีการฝึกเล่นกันส่วนหนึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและสร้างรายได้ให้กับเด็กในวันหยุดเรียนหากมีการรับงานตรงกับวันหยุดเสาร์อาทิตย์นอกจากรายได้แล้วยังก่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชนซึ่งการมาเล่นดนตรีของเด็กทำให้ผู้ปกครองติดตามมาดูการเล่นของเด็กและได้มีการพูดคุยกันและลดความขัดแย้งของคนในชุมชนได้ลูกหลานมีกิจกรรมทำร่วมกันผู้ปกครองได้พูดคุยกันและหากมีการรับงานต่างพื้นที่ต่างจังหวัดทำให้คนในชุมชนที่เป็นนักดนตรีได้ไปเห็นชุมชนอื่นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งด้านดนตรีและเรื่องอื่นๆเช่นไปเห็นการรูปแบบการทำเกษตรปลอดสารหรือรูปแบบการทำสวนผักของพื้นที่อื่นและสามารถนำกลับมาปรับใช้ในชุมชนตัวเอง

การรับงานของ 11 เพชรเสียงพิณไม่ได้รับเฉพาะงานที่อยู่จังหวัดสุรินทร์เท่านั้นเพราะการขยายวงกว้างไปถึงจังหวัดอื่นๆอีกด้วย การที่ไปเล่นตามงานต่างๆนั้นจะมีแขกที่มาจากต่างที่ต่างทางพอไปเล่นแล้วเขาประทับใจจึงว่าจ้างไปเล่นต่อ

4.3.4 ด้านการศึกษาเรียนรู้

ดนตรีบ้านแสโรเป็นดนตรีพื้นบ้านที่มีความโดดเด่นในด้านการพัฒนาประยุกต์การเล่นดนตรีพื้นบ้านได้อย่างลงตัว ให้สอดคล้องกับสังคมในชุมชนและโดยรอบและวงดนตรีสามารถอยู่ได้อย่างร่วมสมัยและมีคุณค่าแก่การพัฒนาและถ่ายทอดให้เกิดการสร้างการเรียนรู้สู่ท้องถิ่นซึ่งเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาต่อไป

1) ด้านการสืบทอดภูมิปัญญาดนตรีพื้นบ้านแสโร ดนตรีพื้นบ้านแสโรเป็นดนตรีที่มีคุณค่าและรับใช้ชุมชนเอง ดังนั้นคุณค่าที่มีของดนตรีสมควรได้รับการสืบทอด ซึ่งการสืบทอดจากเดิมที่ผ่านมาจะเป็นการฝึกการสอนผู้ที่สนใจในชุมชนและอยู่ในวงจำกัดผ่านทางความสัมพันธ์แบบพี่น้องและเครือญาติ

2) ด้านการพัฒนา หากมีการกล่าวว่าดนตรีมีชีวิต ดังนั้นดนตรีย่อมไม่ได้หยุดนิ่งกับที่ ซึ่งดนตรีจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของสังคม ดนตรีพื้นบ้านแสโรก็เช่นเดียวกับการเล่นดนตรีบ้านแสโรที่มีลายจังหวะทำนองในการเล่นที่หลากหลาย รวมทั้งมีการปรับประยุกต์เครื่องดนตรีพื้นบ้านทั้งเครื่องดนตรีภาคกลาง เครื่องดนตรีภาคอีสาน เช่น พิณ ที่เป็นของชาติพันธุ์ลาว และซอ ที่เป็นเครื่องดนตรีที่โดดเด่นของชาติพันธุ์เขมร สุรินทร์ และดนตรีสากล

4.4 บทเรียนที่ได้จากพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านแสโรและพื้นที่ใกล้เคียง

4.4.1 การปรับตัวด้านดนตรีของบ้านแสโร

เนื่องจากวงดนตรีบ้านแสโรเป็นวงดนตรีกลองยางประยุกต์ แต่สามารถเล่นได้หลากหลาย ทั้งทำนองลำ กลองยาว และกันตรึม ประกอบกับมีสมาชิกวงดนตรีที่มีทั้งผู้ใหญ่และกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ มีการปรับตัวพัฒนาสายเพลงประยุกต์ได้ดี ทำให้ผู้ที่ได้รับชมการแสดงจะรู้สึกครึกครื้นและสนุกสนานแปลกใหม่ ผู้ชมสามารถรับชมได้ไม่เฉพาะกลุ่ม ทำให้วงดนตรีสามารถอยู่ได้และได้รับความสนใจติดต่อกำทำการแสดงไม่ขาด

4.4.2 ข้อจำกัดการเรียนรู้สู่สาธารณะ

ดนตรีพื้นบ้านแสโรนั้นเป็นกลุ่มคนที่สนใจด้านดนตรี และพัฒนาจนเป็นวงดนตรีและสามารถสร้างรายได้เสริมได้ ในส่วนของการฝึกการสอนเฉพาะผู้ที่สนใจภายในชุมชน แต่สิ่งสำคัญคือหากมีการขยายวง

กว้างในการเรียนรู้ด้านดนตรีที่บ้านสู่สาธารณะเช่นโรงเรียนก็จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคมชุมชนเป็นอย่างมาก และดนตรีที่บ้านก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของเด็กเยาวชนรุ่นต่อไป

4.4.3 บทเรียนดนตรีที่บ้านในพื้นที่อื่นๆ

สุรินทร์นั้นมีหลายหมู่บ้านที่มีการเล่นดนตรีกันในชุมชน และมีนักดนตรีที่บ้านผู้รู้ด้านดนตรีหลายท่าน มีลูกศิษย์ลูกหามากมายโดยส่วนมากจะมีลักษณะเด่นคือจะเป็นการเล่นดนตรีที่บ้านที่เป็นของเขมรชัดเจน ทั้งเจริญ กันตรึม และได้รับการสนับสนุนในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีที่บ้านสุรินทร์จากหน่วยงานต่างๆในการแสดงในที่ต่างๆ แต่ข้อจำกัดคือจะได้รับความสนใจเฉพาะกลุ่มผู้ที่สนใจเท่านั้น ส่วนหลักคือทางเลือกเพลงในสังคมยุคปัจจุบันมีมากและผู้ฟังไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพลงไทยเท่านั้น ยังรวมไปถึงเพลงสากล ดังนั้นการปรับตัวและการพัฒนาประยุกต์ให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้นั้นจึงเป็นสิ่งที่มองข้ามไม่ได้ ซึ่งบ้านแสโจะจะเป็นภาพสะท้อนการพัฒนาดนตรีที่บ้านได้อย่างน่าสนใจทั้ง เครื่องดนตรี แนวทางเพลงและทำนองที่หลากหลาย และลายเพลง ที่มีการปรับประยุกต์และสามารถนำมาปรับใช้ชุมชนตัวเอง และสร้างความสุขความบันเทิงให้กับชุมชนอื่นๆได้เป็นอย่างดี

4.5 แนวทางการพัฒนาด้านดนตรีที่บ้านแสโ

ในแนวทางการปฏิบัติการณ์มองบนฐานของดนตรีที่บ้านแสโนั้นเป็นวงดนตรีที่บ้านที่พัฒนาประยุกต์รับใช้ชุมชนได้อย่างสอดคล้องแต่มีข้อจำกัดในด้านการขยายการเรียนรู้หรือการถ่ายทอดยังจำกัดในวงแคบ ดังนั้นการเปิดพื้นที่ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบนั้นเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาและฟื้นฟูความรู้ศิลปะการแสดงดนตรีที่บ้านให้เกิดการสืบทอดศิลปะด้านดนตรีที่บ้านต่อไป ซึ่งมองว่าการผลักดันหลักสูตรการเรียนรู้ในโรงเรียนก็เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถนำเอาความรู้ดนตรีที่บ้านเข้าไปอยู่ในระบบการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งในการดำเนินการวิจัยนั้นในกระบวนการดำเนินงานได้วางแนวทางการพัฒนาไว้ดังนี้คือ 1. การผลักดันหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านในโรงเรียน 2. กระบวนการทดลองการจัดกระบวนการหลักสูตรดนตรีที่บ้านแสโในโรงเรียน

4.5.1 การผลักดันหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านในโรงเรียน

เป็นการประชุมยกร่างหลักสูตรท้องถิ่น (วัฒนธรรมดนตรีที่บ้าน) ที่โรงเรียนทุ่งมน(ริมราชภูรานุสรณ์) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันของทีมนักวิจัยและทางโรงเรียน / เพื่อร่วมวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านดนตรีที่บ้านให้เกิดขึ้น

ผลของการดำเนินการ เป็นการประชุมร่วมกันทั้งในส่วนของทีมนักวิจัยท้องถิ่นบ้านแสโทางพี่เลี้ยง รวมทั้งอาจารย์โรงเรียนทุ่งมน (ริมราชภูรานุสรณ์) ซึ่งผลการประชุมได้มีการตั้งคณะจัดทำหลักสูตรทั้งหมด

22 ท่าน ดังนี้ 1.นายกำพล เรืองสุข 2.นายที เรืองชาญ 3.นายคำพอ เรืองสุข 4.นายพิเชษ เรืองชาญ 5.นายพริ้ง เงินเก่า 6.นายเนื่อ ทรัพย์พูน 7.นายกา เดิมประโคน 8.นายพจน์ เหมาะเป็น ดี 9.นายเพื่อย อาจแก่ง 10.นายเสียบ ว่าหนักแน่น 11.นางสาวกนกวรรณ เรืองชาญ 12.นาย อภินันท์ บุญทอง 13.นางสาวดารารัตน์ กันทวงศ์ 14.นายจำลอง จะมั่วดี 15.นางสมถวิล ยอดเยี่ยม 16.นางสาวเพ็ญนิธย์ จินันท์ยาครูชำนาญการพิเศษ 17.นายชมเชย สารปรัง ครูชำนาญการพิเศษ 18. นางสาวพะยอม เสาธงทองครูชำนาญการพิเศษ 19.นางสาวรีย์ ศิริ 20.นายณพรัตน์ เพชรล้วนครู ชำนาญการพิเศษ 21.นายนิพนธ์ ได้ทุกทาง 22.นายภูมิ มั่งคั่ง (ครูสอนดนตรี) โดยมีเนื้อหาหลักสูตร ดังต่อไปนี้คือ 1.ประวัติศาสตร์ดนตรีในพื้นที่ตำบลทุ่งมน ใช้วิธีวิทยาวิจัย ค้นข้อมูลด้วยตนเอง การ ปรับใช้ (อาจารย์ช่วยสรุป) 2.ดนตรีในวัฒนธรรมในประเพณีปัจจุบัน (อดีต-ปัจจุบัน) ปรับใช้ ค้นข้อมูล ด้วยตนเอง (อาจารย์ช่วยสรุป ว่าต้องการการหนุนเสริมกระบวนการ) 3.การจัดทำเครื่องดนตรี11ชนิด (ทำ เครื่องดนตรีด้วยตนเองที่อยากเรียนรู้) 4.กระบวนการถ่ายทอดดนตรี (แบบพื้นบ้าน) (พื้นฐาน ขอ ขลุ่ย ฉิ่ง) ช่วงชั่วโมงเรียน เนื้อหา 1,2 ช่วงเทอมแรก เนื้อหาช่วงเทอม 3,4 ช่วงเทอมที่ 2 ชั้นปีที่เรียน บ.4,5,6 ตัวชีวิตตัวความรู้ ชุมชน เด็ก รอบต่อไปหรือเรื่อง ช่วงการใส่เนื้อหาสาระ

ซึ่งคณะจัดทำหลักสูตรเป็นคณะบุคคลที่มีหน้าที่ในการจัดการร่างหลักสูตรเรื่องดนตรีพื้นบ้านแส รโอ โดยมีทิศทางแผนงานในการดำเนินการพัฒนาไว้เบื้องต้นตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชนและโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาและเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านแส รโอ ประวัติศาสตร์ดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้าน แสรโอ ดนตรีที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรม กระบวนการจัดทำเครื่องดนตรี กระบวนการถ่ายทอด ดนตรี ด้วยระเบียบวิธีวิทยาวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากกระบวนการศึกษาด้วยวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 ออกแผนปฏิบัติการร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชาวบ้าน

ขั้นตอนที่ 5 ยกร่างหลักสูตรเพื่อกำหนดเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ระหว่างโรงเรียนกับชาวบ้าน

ขั้นตอนที่ 6 กำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 7 กำหนดผลการเรียนที่คาดหวัง

ขั้นตอนที่ 8 กำหนดหน่วยการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา

ขั้นตอนที่ 9 จัดทำหน่วยการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 10 จัดทำแผนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 11 จัดทำเอกสารหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 12 นำไปใช้

ขั้นตอนที่ 13 วัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 14 สรุปและรายงานผล

4.5.2 จัดทำกระบวนการในการทดลองหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสอ

1) โครงการ ค่ายอบรมหลักสูตรดนตรีพื้นบ้านแสอ

เป็นกิจกรรมดำเนินการของทีมนักวิจัยโดยมีที่ปรึกษาโครงการ 1.นายจำลอง จะมั่วดี (ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งมนริมราชภูรณุสรณ์) ที่ปรึกษาโครงการ 2.นายอภิรักษ์ บุญทอน (ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สุรินทร์) ที่ปรึกษาโครงการ 3.นางสาวดารารัตน์ กันทวงศ์ (เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สุรินทร์) ที่ปรึกษาโครงการ

วัตถุประสงค์ของโครงการ 1.เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนระครู นักเรียน และชุมชน 2.เพื่อทดลองหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านโดยผู้รู้ในชุมชน 3.เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น 4.เพื่อให้เด็กมีความรู้และเกิดความหวงแหนวัฒนธรรมอันดีงามในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง กลุ่มเป้าหมายหลัก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4-5 โรงเรียนทุ่งมนริมราชภูรณุสรณ์ สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนทุ่งมนริมราชภูรณุสรณ์ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ระยะเวลาการดำเนินโครงการ วันที่ 22-23 มีนาคม 2554

การเซ่นไหว้เตรียมขวัญกำลังใจ

ทีมกระบวนการเริ่มกิจกรรมละลาย พฤติกรรม

แบ่งกลุ่ม

ทีมนักวิจัยเตรียมความพร้อม

ทีมนักวิจัยร่วมช่วยเตรียมอุปกรณ์ในการเรียนรู้

เริ่มเรียนรู้ร่วมกันโดยการลงมือปฏิบัติ

เรียนรู้อย่างใกล้ชิดในการทำขอ

เรียนรู้เรื่องฟัน

รายละเอียดในตัวการเล่นซอ

ผู้รู้ให้ความรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน

รุ่นพี่ให้ความรู้เรื่องดนตรีพื้นฐาน

ร่วมเล่นดนตรีร่วมกับนักวิจัยดนตรีบ้านแสร์โอ

ผู้นำชุมชนมาร่วมให้กำลังใจ

ได้ประกาศนียบัตรหลังจบกระบวนการ

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม

1. **ผลของการมีส่วนร่วม** ในการดำเนินโครงการนี้เป็นกิจกรรมหนึ่งที่เป็นการทำงานร่วมกันของทางผู้นำชุมชนที่มนักวิจัยโรงเรียนและพี่เลี้ยงนักวิจัย ซึ่งมีกระบวนการตั้งแต่ในส่วนของการพูดคุยวางแผนกิจกรรมร่วมกัน ถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นในการทำงานร่วมกันและทางโรงเรียนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

2. **ผลของกระบวนการในการทดลองหลักสูตร** ในการวางกระบวนการ ทั้งหมด 3 วัน โดยเป็นการใช้ทีมนักวิจัยและผู้รู้ในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการ ในกระบวนการนั้นจะใช้เนื้อหาที่วางไว้และมีการสอดแทรกความสนุกสนาน เป็นการดำเนินที่เหมาะสม

3. **ผลในด้านกรอบทิศทางในการพัฒนา** กรอบทิศทางในการพัฒนาในรูปแบบหลักสูตรท้องถิ่นคือ ในเนื้อหาจะต้องมีรูปแบบวิธีการที่จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมให้เด็กได้เรียนรู้และสนุกกับการเรียนรู้ร่วมกัน

4. **ผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับกระบวนการ** เด็กที่เข้าร่วมกระบวนการนั้นมีการความสนใจในกระบวนการที่ให้เรียนรู้ ซึ่งจะเด่นมากในกระบวนการเรียนรู้การทำเครื่องดนตรี เด็กที่เข้าร่วมจะได้เรียนรู้วิธีการทำเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งเด็กให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ซึ่งในกระบวนการนี้อาจเป็นกระบวนการระยะสั้นๆแต่ก็เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนากระบวนการต่อไป

4.6 ผลของการพัฒนา

ในการพัฒนาโครงการวิจัยบ้านแสรโอ สู่การปฏิบัติการรวบรวมองค์ความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านแสรโอ สู่การเรียนรู้ในชุมชน โดยมีการดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติการ คือจากการวิจัยเพื่อนำเอาองค์ความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านแสรโอนำมาเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นการเรียนการสอนในชุมชนต่อไป และการทดลองจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนในชุมชน โดยผลที่เกิดขึ้นมีดังต่อไปนี้

หลังจากที่ทีมนักวิจัยทำการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านแสรโอ นำสู่การวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาร่วมกันของทีมนักวิจัยและทีมพี่เลี้ยง และได้วางแนวทางการพัฒนาร่วมกันในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นทางโรงเรียนทุ่งมน (ริมราชภูร์นุสรณ์) ซึ่งทางทีมนักวิจัยได้นำเสนอกับทางโรงเรียนในเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องดนตรีพื้นบ้าน โดยมีนายจำลอง จะมัวดี (ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งมนริมราชภูร์นุสรณ์) และทางโรงเรียนนั้นได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างดีที่จะมีหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องดนตรีพื้นบ้าน และได้มีการจัดตั้งคณะจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 22 ท่านที่เป็นตัวแทนจากทางทีมนักวิจัยและตัวแทนทางโรงเรียนร่วมด้วย ซึ่งคณะจัดทำหลักสูตรมีรายชื่อดังต่อไปนี้ 1.นายกำพล เรืองสุข 2.นายทีเรียม 3.นายคำพ้อ เรืองสุข 4.นายพิเชษ เรืองชาญ 5.นายพรัง เงินเก่า 6.นายเนื้อ ทรัพย์พูน 7.นายกา เดิมประโคน 8.นายพจน์ เหมาะเป็นดี 9.นายเพื่อย อาจเก่ง 10.นายเสียบ ว่าหนักแน่น 11.นางสาวกนกวรรณ เรืองชาญ 12.นายอนันท์ บุญทอง 13.นางสาวดารารัตน์ กันทวงศ์ 14.

นายจำลอง จะมั่วดี 15.นางสมถวิล ยอดเยี่ยม 16.นางสาวเพ็ญนิตย์ จินันท์ยาครูชำนาญการพิเศษ 17.นายชมเชย สารปริง ครูชำนาญการพิเศษ 18.นางสาวพะยอม เสาธงทองครูชำนาญการพิเศษ 19.นางสารีย์ ศิริ 20.นายพนรัตน์ เพชรล้วนครูชำนาญการพิเศษ 21.นายนิพนธ์ ได้ทุกทาง 22.นาย ภูมิ มั่งคั่ง (ครูสอนดนตรี) ซึ่งได้วางแผนทางขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาเพื่อสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ ต่อไป และได้มีการทดลองจัดกระบวนการเป็นค่ายอบรมอบรมเยาวชน เป็นเวลา 3 วัน ซึ่งเป็น กระบวนการเรียนรู้เบื้องต้น โดยแนวทางหนึ่งที่เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันของทีม นักวิจัยและทางโรงเรียน และแสดงความพร้อมศักยภาพทีมนักวิจัยเพื่อ เป็นจุดเริ่มต้นในการผลักดัน หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องดนตรีพื้นบ้านให้อยู่ในโรงเรียนทุ่งมน (ริมราษฎร์นุสรณ์) ต่อไป

4.7 บทเรียนจากการวิจัยในด้านต่างๆ

4.7.1 ข้อจำกัดชุมชนในด้านการวิจัย

1) การบันทึก การจดบันทึกข้อมูลนั้นในงานวิจัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก บทเรียนชิ้นสำคัญคือ บ้านแสรโอนั้นในด้านการจดบันทึกถือว่าเป็นข้อจำกัดมาก ประกอบกับทีมนักวิจัยนั้นในด้านการบันทึก การเขียน อาจไม่ถนัดนัก ทำให้ข้อมูลที่ค้นมาได้นั้นขาดบ้าง และข้าบบ้างส่งผลต่อการทำรายงานเป็นอย่างมาก

2) ขาดการกระจายงาน เป็นปัญหาหนึ่งที่พบ ส่วนหลักแล้วงานต่างๆที่ได้วางบทบาทและหน้าที่ไว้แต่ไม่สามารถดำเนินไปตามงานที่กำหนด ทำให้งานเกิดการกระจุกตัวอยู่ที่คนไม่กี่คน มากเข้าจนงานเริ่มช้าและส่งผลให้งานที่ทำอาจกลายเป็นภาระ จนส่งผลต่อการขับเคลื่อนงาน

4.7.2 ปัญหาข้อจำกัดของพี่เลี้ยง

การติดตามงาน ในการทำงานในฐานะบทบาทพี่เลี้ยงนั้นการติดตามงานและกระตุ้นนั้นเป็น ศิลปะอย่างหนึ่งให้สามารถขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง หากพื้นที่ประเมินแล้วเกิดปัญหา ส่วนหลักคือพื้นที่ บ้านแสรโจากข้อจำกัดที่กล่าวมาเบื้องต้นแล้ว พี่เลี้ยงต้องเข้าไปติดตามมากขึ้น ซึ่งจะใช้บรรทัดฐาน เดียวกันจะลำบาก

4.7.3 ปัญหาอุปสรรคการวิจัย

การสื่อสารทีมวิจัยกับพี่เลี้ยง เรื่องภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญเช่นกันในการเข้าถึงข้อมูลนั้น การได้ เข้าใจในสิ่งที่ชุมชนหรือผู้ให้ข้อมูลนั้นก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะบ้านแสรโอนั้นเป็นชุมชนชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย

ที่คนเฒ่าคนแก่โดยหลักจะพูดภาษาเขมร ทำให้พี่เลี้ยงลำบากในการช่วยจดบันทึกหรือวางกรอบนำประเด็น

4.8 ข้อเสนอต่อการวิจัย

ข้อเสนอต่อชุมชน การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านแสรโอ ในทิศทางข้างหน้าที่คาดหวังหรือแนวทางต่อไปคือ จากที่ได้รวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านแสรโอแล้ว และได้นำเอาองค์ความรู้ไปจัดกระบวนการทดลองเรียนรู้กับเด็ก ซึ่งผลที่ออกมาก็เป็นไปในทิศทางที่ดี จึงเห็นว่าหากมีการจัดตั้งเป็นสถาบันหรือศูนย์การเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านแสรโอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสามารถรับใช้ชุมชนได้ ในโอกาสต่อไปข้างหน้า

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

5.1.2 วัตถุประสงค์โครงการ

โครงการวิจัยท้องถิ่นบ้านแสรโ ในชื่อโครงการ “ศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร เพื่อจัดการเรียนรู้ในชุมชนบ้านแสรโ ตำบลทุ่งมน อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์” ภายในขอบเขตระยะเวลา 18 เดือนในการดำเนิน โจทย์ในการวิจัยหลักคือ องค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมร บ้านแสรโมีอะไรบ้างที่จะนำมาจัดการเรียนรู้ในชุมชนได้ โจทย์วิจัยรอง 1.องค์ความรู้เรื่องเรื่องดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสรโมีอะไรบ้าง 2.ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนแสรโและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านเขมรเป็นอย่างไร 3.จะนำเอาองค์ความรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านมาจัดการเรียนรู้และจัดการชุมชนได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาองค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสรโ
- 2.เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสรโ
- 3.เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านเขมรในชุมชนบ้านแสรโ
- 4.เพื่อศึกษาคุณค่าและความหมายวัฒนธรรมพื้นบ้านเขมร

5.1.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

5.1.2.1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้เรื่องวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสรโ

จากการศึกษาองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสรโพบว่าเครื่องดนตรีพื้นบ้านนั้นมีหลายชนิดโดยจำแนกเป็น เครื่องดนตรีพื้นบ้านในอดีตที่หายไปคือ ปี่อังกวด ปี่อ ปี่ธรรมดา ปี่ฉวา และเครื่องดนตรีในปัจจุบัน ประกอบด้วย ซอ พิณ เบส กลองยาว กลองอีสาน กลองรำมะนา กลองตุ้ง กลองกันตรึม กลองทรีโอ ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง โป้ แคน ขลุ่ย โป่งกลาง โหวต และความรู้ด้านลายทำนองดนตรีพื้นบ้านที่เล่น โดยมี กันตรึม รำตรด มโหรี และกลองยาว รวมทั้งผู้ที่มีความสามารถในการเล่นดนตรีพื้นบ้านและสามารถประกอบเครื่องดนตรีพื้นบ้าน และการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านในชุมชน

5.1.2.2 เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสรโ

บ้านแสรโเป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่ที่ก่อตั้งมานาน สำหรับวัฒนธรรมด้านการละเล่นดนตรีนั้นจะได้รับอิทธิพลมาจากเขมร การละเล่นดนตรีก็จะมีทั้งเล่นเพื่อสันทนาการสนุกสนานและในพิธีกรรมทางความเชื่อ บ้านแสรโในปัจจุบันจะมีคณะวงดนตรีที่เชื่อว่า คณะ 11 เพชรเสียงเสียงพิณ โดยพัฒนาการทางดนตรีเริ่มมาจาก วงกันตรึม ต่อจากนั้นก็มาเป็นวงมโหรี จนมาเป็นวงกลองยาว 11 เพชรเสียงพิณในปัจจุบันนี้ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี จะมีทั้ง ในงานพิธีกรรม คือ ปันโจลมะมีวัด งานศพ หรืองานบันเทิง เช่นมหรสพ งานบวช งานแต่ง ขึ้นบ้านใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญทำให้วงดนตรีพื้นบ้านแสรโสามารถดำเนินการได้อย่างสอดคล้องต่อชุมชน

5.1.2.3 เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านเขมรในชุมชนบ้านแสรโ

ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านดนตรีนั้น จะมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ผ่านรูปแบบผู้ที่สนใจในด้านดนตรีและจะมีการถ่ายทอดเฉพาะในกลุ่ม จากการศึกษาวิจัยนั้นเห็นว่าความรู้ด้านดนตรีเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการถ่ายทอดที่กว้างขึ้น โดยมีการวางแผนไว้ 2 กิจกรรมหลักเป็นแนวทางในการปฏิบัติการคือ กิจกรรมยกร่างหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสรโ และกิจกรรมจัดทำแผนกระบวนการในการทดลองหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านเขมรบ้านแสรโ

5.1.2.4 เพื่อศึกษาคุณค่าและความหมายวัฒนธรรมพื้นบ้านเขมร

ในการศึกษาคุณค่าความหมายของดนตรีพื้นบ้านจะสะท้อนคุณค่าโดยมองมาจากดนตรีพื้นบ้านมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันกับ วัฒนธรรม โดยสัมพันธ์โดยตรง และผ่าตัวแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในด้านเศรษฐกิจเป็นการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในวงดนตรีและยังเป็นวงดนตรีที่รับใช้ชุมชนบ้านแสรโ ในด้านการศึกษาเรียนรู้การเล่นดนตรีในการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีให้กับเยาวชน

5.2 บทเรียนการวิจัย

การจัดบันทึกนั้นงานวิจัยบ้านแสรโนั้นจะมีปัญหามากทำให้การรวบรวมข้อมูลเป็นรายงานนั้นทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นในการดำเนินการต่อไปสำหรับการติดตามข้อมูลในการจัดบันทึก จะต้องมีการติดตามอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ข้อมูลไม่ขาดหายไป

5.3 ปัญหาในการวิจัย

ปัญหาอีกส่วนคือการสื่อสารที่มิวิจัยกับพี่เลี้ยงซึ่งทางทีมวิจัยพูดภาษาถิ่นเขมร ส่วนที่พี่เลี้ยงอาจสื่อสารลำบากก็เป็นปัญหาหนึ่ง

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

ความคาดหวังต่อไปคือต้องการที่จะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านแสโร เพื่อการพัฒนาดนตรีพื้นบ้านและรับใช้ชุมชนต่อไป

ภาคผนวก

1) โครงการ ค่ายอบรมหลักสูตรดนตรีพื้นบ้านแสอ

ผู้รับผิดชอบโครงการ ทีมวิจัยบ้านแสอ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

โครงสร้างในการดำเนินโครงการ 1.นายที เรืองชาญ ผู้ประสานงาน 2.นายกำพล เรืองสุข เลขานุการ 3.นายคำพ้อ เรืองสุข เหมัญญิก ที่ปรึกษาโครงการ 1.นายจำลอง จะมัวดี (ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งมนนิมราษฏร์นุสรณ์) ที่ปรึกษาโครงการ 2.นายอภิรักษ์ บุญทอน (ผู้ประสานงานศูนย์วิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สุรินทร์) ที่ปรึกษาโครงการ 3.นางสาวดารารัตน์ กันทวงศ์ (เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สุรินทร์) ที่ปรึกษาโครงการ

หลักการและเหตุผล

ตามหลักสูตรการเรียนรู้ ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม และมีการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมายสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผล ผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติและเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ นี้ จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลาง ชุมชนท้องถิ่นจึงมีความต้องการให้มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนในเรื่องของประวัติศาสตร์ดนตรีพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชนได้มีการถ่ายทอดให้เด็กในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ของชุมชนและดนตรีในวัฒนธรรมประเพณีที่มีความสำคัญและสืบทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันรวมทั้งกระบวนการขั้นตอนการจัดทำและการถ่ายทอดดนตรี จึงได้มีการจัดอบรมดนตรีพื้นบ้านในครั้งนี้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการ และให้เกิดการนำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นทุกคนได้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

วัตถุประสงค์ 1.เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอนระครู นักเรียนและชุมชน 2. เพื่อทดลองหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านโดยผู้รู้ในชุมชน 3.เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น 4.เพื่อให้เด็กมีความรู้และเกิดความหวงแหนวัฒนธรรมอันดีงามในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

กลุ่มเป้าหมายหลัก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4-5 โรงเรียนทุ่งมนริมราชานุสรณ์ สถานที่ดำเนินการ โรงเรียนทุ่งมนริมราชานุสรณ์ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ระยะเวลาการดำเนินโครงการ วันที่ 22-23 มีนาคม 2554

ขั้นตอนการดำเนินงาน ประสานงานเพื่อจัดประชุมหาผู้ร่วมรับผิดชอบโครงการ จัดประชุมหาผู้ร่วมรับผิดชอบโครงการ จัดข้อเสนอโครงการ ประสานความร่วมมือกับทางโรงเรียนทุ่งมนริมราชานุสรณ์ ประสานและเตรียมความพร้อมวิทยากรผู้รู้ในชุมชน และองค์หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นตอนการปฏิบัติการ จัดเตรียมอุปกรณ์ ดำเนินกิจกรรมตามกำหนดการ

กำหนดการค่ายอบรมหลักสูตรดนตรีพื้นบ้านแสรโอ

กำหนดการวันที่ 22 มีนาคม 2554

07.00น.-08.00น.	ลงทะเบียน
08.00น.-08.00น.	ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน
08.00น.-08.40น.	กล่าวเปิดงานโดยผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งมนริมราชานุสรณ์ ผอ.จำลอง จอมวั ดี
08.40น.-09.00น.	สนทนาการเตรียมความพร้อม
09.00น.-10.00น.	ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนบ้านแสรโอ
10.00น.-10.30น.	สนทนาการแบ่งกลุ่ม
10.30น.-11.00น.	กระบวนการกลุ่ม“เกมกระบวนการ”
11.00น.-11.30น.	นำเสนอผลงานกลุ่มสรุปการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนบ้านแสร โอ
11.30น.-12.00น.	สนทนาการ

12.00น.-13.00น.	รับประทานอาหารเที่ยง
13.00น.-13.30น.	สันทนาการ
13.30น.-14.30น.	ดนตรีในประวัณธรรมประเพณี อัดิต-ปัจจุบัน
14.30น.-14.45น.	พักเบรก
14.45น.-15.00น.	สันทนาการ
15.00น.-15.30น.	ระดมกลุ่มสรุป “ดนตรีในประวัณธรรมประเพณี อัดิต-ปัจจุบัน”
15.30น.-16.00น.	นำเสนอองานกลุ่ม
16.00น.-17.00น.	ภารกิจส่วนตัว
17.00น.-18.00น.	รับประทานอาหารเย็น
18.00น.-20.00น.	สันทนาการ
20.00น.	ส่งน่องเข้าอนน (นอนหลับฝันดี)

กำหนดการค่ายอบรมหลักสูตรดนตรีพื้นบ้านแสรโอ

กำหนดการวันที่ 23 มีนาคม 2554

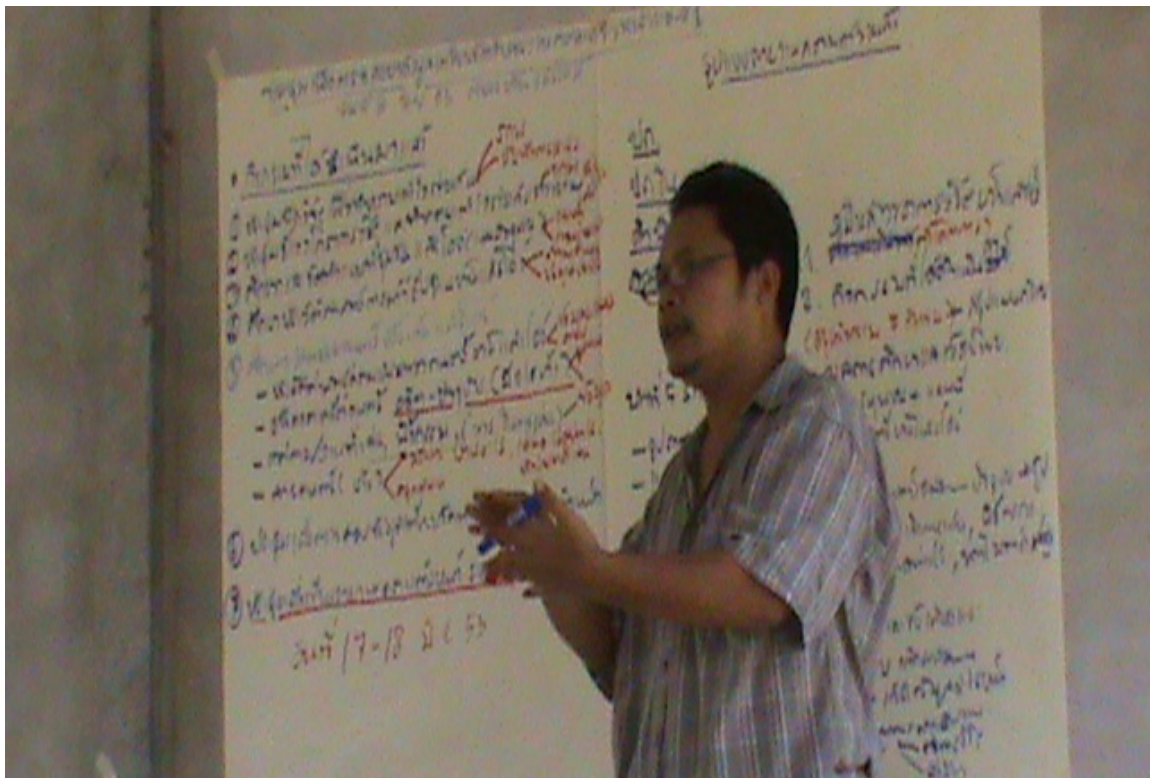
05.30น.-06.00น.	ออกกำลังกาย รับอากาศตอนเช้า
06.00น.-07.00น.	ภารกิจส่วนตัว
07.00น.-08.00น.	รับประทานอาหารเช้า
08.00น.-08.30น.	สันทนาการ (แบ่งกลุ่มเรียนรู้กระบวนการจัดทำเครื่องดนตรีพื้นบ้าน กรับ ซอ พิณ ซลู่ย)
08.30น.-08.45น.	การแสดงสด 11 เพชรเสียงพิณ
08.45น.-12.00น.	กระบวนการจัดทำเครื่องดนตรี (กรับ ซอ พิณ ซลู่ย)
12.00น.-13.00น.	รับประทานอาหารเที่ยง

13.00น.-15.00น.	กระบวนการถ่ายทอดดนตรี (แบ่งกลุ่มตามเครื่องดนตรี)
15.00น.-16.00น.	ฝึกเล่น
16.00น.-16.45น.	นำเสนอบทเพลง (ตามกลุ่ม)
16.45น.-17.00น.	วิทยากรให้ข้อเสนอแนะ
17.00น.-17.15น.	สรุปกระบวนการเรียนรู้
17.15น.-17.30น.	กล่าวปิดการประชุม

ภาพกิจกรรมการวิจัย

กิจกรรมพัฒนาคำถามการวิจัย

กิจกรรมอบรมนักวิจัยใหม่

กิจกรรมชี้แจงโครงการ

กิจกรรมจัดทำแผนที่ชุมชน

ปรึกษากับทางผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งมน

กิจกรรมอบรมในแผนปฏิบัติการ

นักวิจัยชุมชนบ้านแสอ

1.นายที	เรื่องชาญ	หัวหน้าโครงการ
2.นางสุภิญ	แซ่ตั้ง	นักวิจัย
3.เด็กชายอลงกรณ์	เรื่องสุข	นักวิจัย
4.เด็กชายสัตยา	อาจแก่ง	นักวิจัย
5.นายพอน	เหมาะเป็นดี	นักวิจัย
6.เด็กชายธีระวัฒน์	อินประโคน	นักวิจัย
7.เด็กชายพิภพ	เหมาะเป็นดี	นักวิจัย
8.เด็กหญิงสุวรรณา	เรื่องชาญ	นักวิจัย
9.นางสาวสุดารัตน์	เรื่องชาญ	นักวิจัย
10.นางสาวกนกวรรณ	เรื่องชาญ	นักวิจัย
11.นายคำพอ	เรื่องสุข	นักวิจัย
12.นางเผื่อย	อาจแก่ง	นักวิจัย
13.นางสาวจำรัส	เรื่องชาญ	นักวิจัย
14.นายกำพล	เรื่องสุข	นักวิจัย

ที่ปรึกษาโครงการ

1.พระมหาวิระ	กิตติวรรณโน	ที่ปรึกษา
2.นายจำลอง	จะมั่วดี ผู้อำนวยการ	ที่ปรึกษา
3.นายอุดม	หวังทางมี	ที่ปรึกษา